د ژوند رازونه

خوند – اند – پند

ژباړه او لیکوال

عبدالله رحمانی

Ketabton.com

کال ۱۳۹۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوند رازونه

خوند-اند-پند

ژباړه او لیکوال

روح الله روحانی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پیژندنه:

د کتاب نوم: د ژوند رازونه

ژباړه او لیکوال: روح الله روحانی

شمېره : +93 (0) 747502506

واټساپ : +93 (0) 775148889

برېښنالیک : roohullahrooha@gmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه

وخت په وخت، په ښلا ښلو کتابونو، انټرنیټي وېبپانو، مجلو او ورځپانو کې مې چې کوم څه لوستي، خوښ شوي مې دي او د پند او اند خبرې مې پکې تر سترګو شوې، نو هماغه وخت مې ژباړلي دي. دا کتاب د همداسې مقالو، کیسو او مطالبو یوه کوچنۍ ټولګه ده. د کتاب له دوو لیکنو ((د سینوهه له کتاب څخه او د ژوند راز)) پرته نورې ټولې لیکنې، ژباړې دي. په پورتنیو دوو لیکنو کې ((د ژوند راز)) زما خپله لیکنه او ((د سینوهه له کتاب څخه)) لیکنه بیا له همدې کتاب (سینوهه) څخه کټ مټ را اخیستل شوې خبرې دي. کله به مې چې سینوهه مطالعه کاوه، نو کومه خبره به مې چې ډېره خوښه شوه، په کتابچه کې به مې راسره ولیکله. وروسته مې بیا هغه ټولې خبرې کمپوز کړې او اوس دا دی ستاسې په وړاندې دي.

یوه یادونه چې ښه به وي ښښلیک یې وبولم دا ده چې دا لیکنې مې په ښلا ښلو وختونو کې ژباړلې او را ټولې کړې دي، له همدې کبله د ډېرې لیکنو ماخذونه رانه هېر او لا درکه شوي، چې په دې برخه کې له لوستونکي د ښښنې په تمه یم. البته هغه ماخذونه چې د بیاکتنې پر مهال به مې ذهن ته راغلل، هغه مې همالته له لیکنو سره یو ځای یاد کړي.

دا کتاب کوم علمي کتاب نه دی او نه په دې موخه برابر شوی، بلکې ډېرې لیکنې یې تفریحي رنګ لري؛ خو ډاډه یم چې یوه لیکنه به هم داسې نه وي چې د فکر، پند او نصیحت یوه خبره و اشاره ونه لري.

په دې هیله چې د علمي سفر په جریان کې مو دا کوچنۍ کتابکۍ له داسې ذهني تفریح برخمن کړي چې څه نا څه علمي و فکري ګټه هم در ورسوي.

ستاسو

روح الله روحانی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د((سینوهه)) له کتاب څخه

- پاک تشناب او یخو و کرمو اوبو حمام کول سړی ښکلی کوي.
- له هر پراو وروسته د پلرونو علمونه زامنو ته لېږدول کېږي او زامن پرې نوي شیان ور زیاتوي او بیا یې خپلو زامنو ته سپاري.
- حقیقت بیانول ډېر سخت دي او خلک چمتو نه دي چې حقیقتونه واوري، آن که د دوی په ګټه هم وي. په حقیقت کې د خلکو عقل له خرافاتو او چټیاتو سره روږدی شوی وي، له همدې امله هره چټي نظریه مني خو یو عقلي حقیقت نه مني.
- تر هغه چې انسان نوي شیان او پېښې نه وي لیدلې، ځان بشپړ ګڼي، خو له هغه وروسته چې پوه شي، د هغه پر معلوماتو او علمونو سربېره په نړۍ کې ډېر نور علمونه او معلومات هم شته نو ځان ورته کوچنی ښکاري او همدغه وخت په خپل عیب پوهېږي. له همدې امله بې علمه او بې خبره کسان ډېر ژر مغروره کېږي، ځکه چې فکر کوي، په ټولو شیانو پوهېږي او په نړۍ کې تر ده لوړ او تکړه بل څوک نشته. له همدې امله کله چې ګورو یو نارینه یا ښځینه کبر لري او موږ ته په ټیټه سترګه ګوري، باید پوه شو چې ډېر احمق او ناپوه دی او له دې کبله چې په څه نه پوهېږي او تجربه نه لري، نو ځان تر نورو لوړ ګڼي.
- کله چې خلک ناروغه کېږي او په دردونو اخته کېږي نو بیا د ډاکټر ملتیا هم ورته مهمه نه وي، بلکې د دې پر خلاف دا وایي چې ایا ډاکټر تکړه دی او که نه؟ درمنله کوی شي او که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

- آس داسې یو یاغي ځناور دی چې لوی او فرمان نه منونکی دی. کله چې څوک پرې سپور شي نو د مخې دواړه پښې پورته کړي او سپور پر ځمکه وغورځوي، له همدې امله په مصر او سوریه کې خلک تل پر خره سپرېږي چې بې ازاره او فرمانبرداره دی او جنګي کاډې په خره پورې تړي.
- هېڅ یو ټولواک په ازادۍ باور نه لري بلکې په دغو نومونو خلک غولوي چې خپل حکومت وکړي.
- یو ملت د پسونو د یوې رمې په شان دی او باید هغوی په ځینو شیانو بوخت وساتل چې حکومت پرې وکړی شي.
- کله چې پر یوې کڅوړې تېل وموښل شي، سوري یې بند شي او بیا پکې باد پوکړای شي نو کڅوړه وپرسېږي، د کڅوړې خاوند فکر کوي چې په لاس کې یې یو ستر شی دی، خو کله چې کڅوړه سورۍ شي او باد یې ووځي نو کڅوړه بېرته کوچنۍ شي.
- کله چې یو څوک په قدرت او شتمنۍ کې عادت شي نو بیا داسې مینه ورسره پیدا کوي چې د قدرت او شتمنۍ په لاره کې ځان هم قربانوي.
- کله چې انسان پوه شي چې بل غولولی شي امکان نه لري چې ترې تېر شي.
- که د بدۍ سزا په نېکۍ ورکړو، که څه هم له دې امله به بدي رامنځته شي خو تر هغې بدۍ به ډېره کمه وي چې وغواړو بدي په بدي سره جبران کړو.
- ښکلا د دې سبب کېږي چې د خلکو په منځ کې مینه پیدا شي او په یوه ملت کې که ټول نارینه او ښځې ښکلي وي، نو رڼې او کینې نه پیدا کېږي.
- دا طبیعي چاره ده چې ناروغ اولاد په پلار ډېر ګران وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- کله چې د کار او له بې وزلو سره د مرستې او لاس نیوي مرکز د انسان له نظره ډېر وړوکی ښکاره شي، دلیل یې دا وي چې شتمني او تجملاتو د هغه روح تیاره کړی او د عاطفې سرچینه یې ور وچه کړې وي.
- تیټ او ناپوه کسان چې پخپله پرتم او حیثیت نه لري، له بخیلې څخه په معتبرو او مخورو کسانو پسې خاندي. دوی فکر کوي چې په دې کار سره به خپل کمی او حقارت جبران کړي.
- پخوانۍ مسئلې نن سبا د توجیه وړ نه دي، د دې لپاره چې د انسان د عمر هر پړاو خپلې غوښتنې او اړتیاوې لري، باید له هغو سره سم عمل وشي.
- تېر وخت چې هر ډول وو، تېر شو، باید د نن ورځې لپاره فیصله او اقدام وشي.
- هغه ډول چې یو چینجی مېوه خوري او له دننه یې خرابوي د وخت تېرېدل هم لکه یو چینجی داسې دی چې تاندوالی او نېکمرغي له منځه وړي او که ظلم او بې عدالتي هم ورسره یو ځای شي، ښادي او نېکمرغه ډېره ژر له منځه ځي.
- انسان د خپلو احساساتو مریي وي، د هغه شي غلام کېږي چې مینه ورسره کوي، که هغه انسان وي، حیوان، نبات او یا جماد وي.
- کله چې د ((ولې؟)) پوښتنه نه وي، استبداد او زور واکي رامنځته کېږي، مشران له همدې امله د ((ولې)) پوښتونکي نه پرېږدي.
- د یوه ملت له زړونو څخه د خرافاتو لرې کول د یوه ستر هرم تر جوړولو هم سخت کار دی.
- هر څه چې د مینې په کټه وي حتی که هغه درواغ هم وي، خوندور وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د مقام او فرصت غوښتنه د بشر يوه طبيعي غريزه ده، که څه هم په ټولو انسانانو کې نشته خو په کومو کسانو کې چې شته، هغوی ارام نه پرېږدي.
- خلک غواړي د سترو کسانو مېرمنو پسې تر حده زياتې خبرې وکړي او تر هغه دېرې يې بدنامې کړې چې په رښتيا دي.
- هنر داسې شی دی چې په دوستي او دښمني نه پوهېږي او کله خو داسې هم کېږي چې يو هنرمن د دښمنۍ په حال کې داسې اثر وپنځوي چې په دوستۍ کې يې نه شي کوی.
- شتمني انسان ډارن، بې حيثيته او محافظه کاری ته جوړوي. شتمن سړی وېرېږي چې که له خطر سره مخامخ شي، نو خپله شتمني به له لاسه ورکړي او بېوزله به شي.
- مرګ له وېرووونکي خوبه را ويښېدل دي.
- که څوک ووايي زه ځان دېر ښه پېژنم، بيا هم د دې وس نه لري چې ځان بشپړ وپېژني او کله نا کله به داسې کار هم وکړي چې وروسته نه شي پوهېدی ولې يې دغه کار کړی دی؟
- انسان فطرتاً په خيالونو کې ژوند کوي، تل راتلونکي ته هيله کوي او تصور کوي چې له پخوا څخه به ښه راتلونکی ولري، خو د انسان د بدبختۍ يو عامل دا دی چې له تېرو ترخو تجربو څخه درس نه اخلي او فکر کوي چې راتلونکی به په دې دليل چې لا نه دی راغلی تر پخوا ښه وي.
- يو سړی له دې کبله چې نارينه دی، هېڅکله نه هوښيارېږي او تل به ماشوم او لېونی وي.
- د يوه ملت ډله ييزه خوشالي په دې کې ده چې په کډه چيغې ووهي. بې له دې چې دلچسپي ولري، ولې نارې وهي او د نارو په وخت کې څه وايي؟ د دې خبرې لامل دا دی چې کله يوه ډله په کډه نارې وهي، ځان مضبوط او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیاوړی احساسوي او تصور کوي چې د یوه سپېځلي، کډ او مشروع هدف لپاره ناړې وهي.

- کله چې په ژوند کې څوک د خوشالي هیله نه شي کوی، هغه نه ډارېږي.
- د نړۍ خلک دوه ډوله دي: یوه ډله د عمر له پیله تر پایه بې وزله پاتې کېږي. دوی نه شي کوی چې د نورو د تاوان له لارې او د هغوی د وینو په زېښلو سره د بډایتوب لاره پیدا کړي. دوهمه ډله هغه کسان دي چې د خلکو په تاوان او د هغوی د وینو د زېښلو له لارې یې د بډایتوب لارې چارې زده کړې دي، که دغه ډله کسان پخپل ژوند کې شل ځله هم خپله شتمني له لاسه ورکړي، بیا به هم شتمن شي، ځکه پوهېږي چې په څه ډول باید د نورو په زیان، دوی شتمن شي.
- کله چې یو ځناور یا وحشي حیوان مور شي، له نورو ځناورو سره بیا کار نه لري، مګر انسان چې وړی شي، بیا هېڅکله نه مړېږي.
- انسان په ژوند کې ډېر کلونه له ملګري پرته پاتې کېدی شي، خو د مرګ په وخت یوه ملګري ته اړتیا لري، په تېره بیا چې یو ستر کس او پاچا وي.
- هغه کس چې زمور نصیحت ته د بې پامۍ له امله بدبخته شوی دی، د دې بې پروایي سزا یې په خپلې بدبختۍ سره تېر کړې ده، مور یې باید اوس ونه رتو چې ولې دې زمور نصیحت ته پام نه دی کړی.
- یو پیاوړی کنهکار تر هغه له سزا خوندي وي چې قدرت ولري، خو کله چې کمزوری شو، بیا سزا ورکول کېږي.
- تر هغه چې انسان په یوه ستر کار لاس پورې نه کړي، ستره ګټه نه شي کوی او په سترو کارونو کې د تاوان احتمال ډېر وي.
- مرګ هېڅ درد نه لري. هر ډول درد او کړاو د ژوند له امله وي، نه د مرګ له امله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- دلته څوک اعتراض نه کوي، ځکه خلک له لوړې په تنګ شوي وو او ملت هغه خره ته ورته وو چې بار کړی یې وي او د متروکې او چوکې په زور په یوه ناپایه سرک روان وي چې د ډېرې ستړیا له کبله خپل خاوند په لغته هم نه شي وهی.
- د انسانانو تر منځ هېڅ توپیر نشته، ځکه چې ټول لوڅ پیدا شوي دي. د هېڅا په هکله باید د هغه د پوستکي د رنګ، ژبې، جامو او ګانو پر بنسټ قضاوت ونه کړو، بلکې د انسان زړه ته باید وکتل شي او د هغوی د زړونو په اساس قضاوت وشي، ځکه خو یو ښه سړی تر بد غوره دی او یو هوښیار کس تر ظالم ښه دی.
- که غواړئ پوه شئ چې ولې ټول انسانان سره یو شان دي او یو پر بل غوره نه دي، هغوی د بدبختیو او د رنځونو په وخت وازمایئ او د هغوی په هکله قضاوت وکړئ.
- عدل او ظلم داسې شیان نه دي چې هغه له یو بله بېل کړو، په نړۍ کې داسې قاضي نشته چې د عدالت او ظلم ترمنځ توپیر وکړی شي.
- انسان داسې دی چې له خپل اوسني ژونده ناراضه وي او د تېر وخت ارمان کوي او یا فکر کوي، راتلونکی ژوند به یې تر ننني ژونده ډېر ښه وي.
- انسان له حقیقي پېښو څخه افسانې ته ډېره ترجیح ورکوي. د بېلګې په ډول یو کیسه ویونکی چې خوله خلاصه کړي او کیسه پیل کړي، نو خلک پرې را ټولېږي. دوی ښه ګوري چې دغه کس پخپله په کوڅه کې په خاورو کې ناست دی، خو دوی ته چې وایي خزانې به ومومئ او شتمن به شئ، نو خلک یې پر خبرو باور کوي.
- انسان د پوهو کسانو د کتابونو په لوستلو نه اصلاح کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ځینې وخت د یوه کس د ژوند پېښې د هغه له نوم سره داسې اړخ لګوي چې خلک فکر کوي، نوم د انسان په برخلیک کې ستر رول لري.
- انسان چې هر څومره بېوزله شي، خو کله چې خپل ماشومتوب ته ستون شي، د خوشالۍ دېر شیان پکې موندلی شي او له دې اړخه شتمن او بې وزلي سره ورته دي.
- شتمن هغه څوک نه دی چې سره زر ولري، بلکې هغه څوک شتمن دی چې په لږو قناعت وکړي.
- زمور هر شی زمور د افکارو زېرنده وي، هغه کسان چې لور فکرونه لري او چمتو وي چې خپل افکار په خپل وخت عملي کړي یو ستر انسان دی.
- په هغه ټاټوبي کې چې دومره خوشبویه او ښکلې ونې وي، هېڅوک بدبخته نه دي. خو کله چې د مریانو تېي اندامونه مې ولیدل نو پوه شوم چې دلته هم کم بختان پرېمانه دي.
- په عامو خلکو کې دغه خبره ډېره وي چې د عمر تېرېدل هېروي او دا نه په زړه کوي چې هر ماشوم لویېږي او د ځوانۍ پراو ته رسېږي.
- یو رښتینی سړی له سختو حالاتو سره مخ کېږي، ځکه چې که رښتیا ووایي نور خلک پرې اعتماد نه کوي.
- کله چې انسان له یوه هوسي پاچا سره وي باید احتیاط وکړي ځکه چې د پاچا نظر ناڅاپه بدلېږي.
- تر هغه چې احمقان دوکه نه شي او تاوان ونه زغمي، هوښیاران به نه شي.
- کله چې یو کار باید په بیړه ترسره شي، هر څومره چې پرې لږ خبرې وشي، ښه به وي، ځکه د ډېرو خبرو له امله ستونزې راولاړېږي چې په خلکو کې وېرې او شک ته لمن وهي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- کله چې انسان د بدني زحمت تر څنګ له روحي پلوه هم تکليف وکړي نو بيا ډېر ستومانه کېږي.
- هغه ملت چې له وېرې او رعب سره مخامخ شي، هغه پوځ ته ورته وي چې له جنګه وړاندې يې ماتې خوړلې وي.
- سم او حق هغه شی دی چې زمونږ له خوښې سره سم وي او ناسم او باطل هغه شی دی چې زمونږ له خوښې سره سم نه وي. حق هغه دی چې شتمن يې غواړي او ناسم هغه دی چې بېوزلي ورته کروهمن وي.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوند راز

ژوند یوه لوبه ده او د دې سیالۍ لوبغاړي مړ او تاسې یو. ځینې بریالي کېږي، خو ځینې بیا ماتې خوري. د ژوند سیالۍ له نورو سیالیو سره توپیر لري. هغه بریا چې مړ یې په عادي سیالیو کې لاسته راوړو د ژوند له هغې سره رغنده فرق لري.

د عادي سیالیو له بریالیتوب نه هغه څه لاسته راوړو چې نورو راته ټاکلي وي، خو د ژوند له بریالیتوب نه هغه څه ترلاسه کوو چې مړ یې هیله لرو او زمړ زړه غوښتي وي. د عادي سیالیو لپاره ښایي دومره زیار او هڅه ونه کړو، خو د ژوند سیالۍ را څخه تر وس زیاتې هلې ځلې غواړي ځکه زمړ هیلې او ارزوګانې وړې او عادي نه وي.

په دې سیالۍ کې به نه یوازې خپل او پردي له لاسه ورکوو، بلکې خپل ځان به هم له لاسه ورکوو.

بریا د انا له فنا سره تړلې. دواړه نه شي یو ځای کېدی، یو به خامخا له لاسه ورکوو.

له یوه عالم نه وپوښتل شوو چې د ژوندانه چارې مو ولې له عادت سره خلاف دي؟ ویې ویل: نه غواړم ورځنۍ چارې مې عادت وګرځي او خپلې موخې ته په رسېدو کې پاتې راشم.

د ژوندانه لپاره ارزو او اراده خورا اړین دي. که ارزو نه وي، اراده نه شو موندلی. او که اراده ونه لرو، بریالیتوب به مو په برخه نه شي. په ژوند کې د بریا راز د څنګیزو او آرو چارو له یو بله بېلول او آرو کارونو ته لاس اچول دي.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

غر

یوه ورځ پلار او زوی د غرونو په منځ کې یو چېرته روان وو. ناڅاپه هلک ولوېد، له خولې یې کریغه ووته: آه...

له مقابل لوري هم د ((آه)) غږ راغی، ماشوم په دې کار ډېر حیرانه شو.

چیغه یې وکړه: ((ته څوک یې؟))

له هغې خوا غږ راغی: ((ته څوک یې؟))

ماشوم په لوړ غږ وویل: ((زه درسره مینه لرم!))

له بل لوري غږ راغی: ((زه درسره مینه لرم!))

ماشوم بیا چیغه وکړه: ((لوده، بې عقله!))

له هغې خوا هم غږ راغی: ((لوده، بې عقله!))

ماشوم نه پوهېده، چې څه روان دي. له خپل پلاره یې پوښتنه وکړه: پلاره! دا څه دي؟

پلار وخندل او په لوړ غږ یې وویل: ((ته اتل یې!))

له بل لوري هم همدا غږ راغی: ((ته اتل یې!))

زوی یې بیا هم پوه نه شو، پلار یې خواته ورغی او ورته یې وویل: ((زویه! خلک دې ته ازانکه وایي، خو همدا د ژوند حقیقت دی. څه چې مور کوو یا وایو، زمور ژوند هماغه څه را کوي. خبره به داسې درته را لنډه کړم چې ژوند زمور د خپلو کړنو انعکاس دی. که غواړې چې نړۍ مینه در کړي، نو په خپل زړه کې دې مینه پیدا کړه. که غواړې لوبډله دې پیاوړې او ځواکمنه اوسي، ځان پیاوړی او ځواکمن کړه. زمور دا اړیکه په هر څه کې په همدې ډول ده، د ژوند په ټولو برخو کې. ژوند به هغه څه در کړي چې تا ژوند ته ورکړي وي. ژوند یوه پېښه یا حادثه نه ده، بلکې ستا خپل انعکاس دی.))

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخیل

وایي په یوه کلي کې یو ډېر بخیل سړی اوسېده. ده هر هفه څه چې لرل، وپلورل او د سرو زرو یو څراغ یې پرې واخیست. یو کډی یې وکیند او دا څراغ یې پکې خښ کړ. بخیل سړی به هره اونۍ راته، کډی به یې را لوڅ کړ، څراغ به یې را وایست، په لاس کې به یې تاو را تاو کړ، بېرته به یې په کډي کې کېښود او کډی به یې په خاورو پټ کړ. څه وخت همداسې تېر شو، یوه ورځ یوه غله دا بخیل سړی ولید چې کډی یې راوسپړه او یو څه یې ترې را و ایستل او بېرته یې پټ کړل. د دې لپاره چې ووینې چې دې سړي څه پکې اېښې دي، ورغی او کډی یې را لوڅ کړ، ویې لیدل چې د سرو زرو څراغ دی. څراغ یې ور واخیست او کډی یې بېرته په هماغه ډول پټ کړ. یوه اونۍ وروسته بخیل سړی بیا راغی، کډی یې را لوڅ کړ، خو څراغ یې پکې ونه موند. په زوره زوره یې چیغې کړې، سر شکوونی یې جوړ او رمبارې یې پیل کړې. ګاونډي د ده چېغې واورېدې. د دې لپاره چې وګوري څه شوي، د بخیل سړي کور ته ورغی. بخیل سړي ټوله کیسه ورته تېره کړه. ګاونډي ورته وویل: ژاړه مه، زه به یو چل در وښیم. لاړ شه. یوه تېږه راوړه او په همدې کډي کې یې خښه کړه. هره اونۍ ورته راځه او همدا تېږه ګوره او بېرته ځه، ځکه تا ته سره زر او تېږه څه توپیر لري، ته خو هسې هم ګټه نه ترې اخلې. لکه له خپلو سرو زرو دې چې دا دومره کاله هېڅ ګټه وا نه خیسته.

***

مینه

دا کیسه د اوس وختونو نه ده، پخوانۍ کېسه ده. یو ځل یوې نجلۍ د خپل پلار طلایي رنګ کاغذ چې ډالۍ پرې پسولل کېږي، ضایع کړ. پلار د خپلې لور په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار ډېر زیات خفه شو او ویې وهله. په پلار یې پیسې ګرانې وې او ډېر زیات پرې خفه وو.

په هر حال، پلار یې د ونې لاندې ناست وو، لور یې ورته راغله او یوه ډالۍ چې په ښایسته کاغذه کې یې پېچلې وه، خپل پلارته ورکړه. پلار یې سخت خوشاله شو او خفګان یې له منځه ولاړ، خو کله یې چې ولیدل، په قوتي کې هېڅ هم نه وو او یو تش ډبلی وو، نو غوسه او قهر یې لاپسې زیات شو او لور ته یې په غوسه کې وویل: نه پوهېږې چې کله څوک یو چاته ډالۍ ورکوي، په منځ کې یې باید یو څه وي. نجلۍ په ژړغوني غږ چې سترګې یې هم له اوښکو ډکې وې، وویل: پلاره، نه یې وینې ؟ ډبلی تش نه دی، ما ستا لپاره خپله مینه پکې ایښې ده او دا ټوله مینه ستا لپاره ده. پلار یې په خپل کار پښېمانه شو. خپله لور یې په غېږ کې ټینګه ونیوله. د خدای کارونه دي، لور یې یو څه وخت وروسته مړه شوه. د نجلۍ پلار به دا ډبلی هر وخت د خپل بالښت لاندې ایښی وو ، ورته کتل به یې او له سترګو به یې اوښکې روانې وې.

کټ مټ همداسې، زمونږ ملکري، زمونږ د کورنۍ غړي او زمونږ خدای له مونږ سره ډېره زیاته مینه لري، په ښکاره نه راته برېښي، خو که ورته ځیر شو، ډېر څه شته چې د هغوی مینه پکې لټولای شو.

***

باد او لمر

وایي یو وخت د باد او لمر تر منځ جنجال شو . باد ویل: زه له تا څخه زورور یم. لمر ویل: نه زه پیاوړی یم. په همدې وخت کې دوی یو لاروی ولید چې ځان یې په یوه پټو کې پېچلی وو. دواړو پرېکړه وکړه چې که هر چا له دې لاروي څخه پټو ایسته کړ هغه پیاوړی ده. دواړه په دې خبره رضا شوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

باد وویل لومړی زه زور ازمایم. باد خپل ټول زور وواهه چې له لاروي پټو وتښتوي او لرې یې تړې وغورځوي . مګر باد چې څومره زور واهه، هماغومره لاروي خپل پټو کلک نیولی وو، لنډه دا چې باد خپله ټوله هڅه وکړه خو بریالی نه شو.

د لمر نوبت راغی. لمر ورو وموسل. لاروي د کرمې احساس وکړ پټو یې له ځانه لرې کړ او په لاس کې یې ونیو. لمر لږ نور هم وموسل او موسکا یې ورو په ورو کړمبده، په پای کې لاروي بیخي دېره کرمي احساس کړه او فکر یې وکړ چې نور نو پټو ته اړتیا نه لرم او ایسته یې وغورځاوه. په دې دول لمر له باد څخه زیات پیاوړی شو.

پند: په زور هغه څه نه شي تر لاسه کېدای، چې په مسکا لاسته راتلای شي.

***

بازاو توپان

آیا پوهېږئ کله چې توپان راځي نو باز مخکې له مخکې لا په دې پوه وي چې توپان به کله راځي؟ د توپان له راتلو مخکې باز یوه لوړ ځای ته ځي او د باد راتلو ته په تمه وي. کله چې توپان راشي، باز خپلې وزرې داسې وغوړوي چې توپان یې له ځانه سره والوزوي او د توپان له پاسه الوتنه پیل کړي. کله چې توپان ښکته ځي، باز د توپان له پاسه وي. توپان نه شي کولای چې باز له ځانه سره بل ځای ته یوسي. د توپان په وسیله باز کولای شي چې په آسانۍ سره لوړو لوړو غرونو ته ورسېږي. باز د هغو بادونو په واسطه چې توپان یې له ځانه سره لري، بره خواته ځي.

کله چې د ژوند توپان په مور راشي او توپان ووینو، کولای شو د همدې توپان له پاسه الوتنه وکړو. که مو په خدای پوره باور او ایمان وي، نو توپان نه شي کولای چې مور ته کوم تاوان ورسوي. مور کولای شو د خدای په مرسته د توپان له پاسه حرکت وکړو. خدای مور ته دا توانایي را کړې چې د توپان د بادونو له پاسه حرکت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او الوتنه وکړو، هغه توپان چې له ځانه سره ناروغي، ماتې، خفګان، تاوان او ضررونه راوړي، مور کولای شو پر هغو برلاسي او بریالي شو.

***

د مورورځ

یو سړی د کلانو پلورنځي ته ودرېد، غوښتل یې چې د خپلې مور لپاره یو ګل واخلي. د سړي مور له ده نه دوه سوه میله لرې اوسېده. له موټره را کوز شو، خو ویې لیدل چې یوه وړه نجلۍ د کلانو د پلورنځي دباندې ناسته ده، ډېره خفه او غمجنه ده. سړی د هغې څنګ ته ورغی او په مینه یې ترې وپوښتل: ولې خفه یې؟

هغې وویل: غواړم مور ته مې یو ګل واخلم، پنځه اویا سېنټه لرم او ګل په دوه ډالره ده.

سړي ورته وویل: راځه.

پلورنځي ته ننوتل او د نجلۍ لپاره یې یو ګل واخیست، خو د ځان لپاره یې وانه خیست. نجلۍ ته یې وویل: آیا کولای شم تا تر خپله کوره په موټر کې ورسوم.

وړه نجلۍ خوشاله شوه، ویې ویل: هو، ته به هم له ما سره زما مور ته ورشې.

دواړه په موټر کې کېناستل، یوه هدیره را ورسېده.

نجلۍ وویل: موټر ودروه، بس همدلته.

نجلۍ له موټره ښکته شوه او په منډه ورغله په یوه قبر یې هغه ګل کېښود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي چې دا ولېدل په سترګو کې يې اوښکې راغلې او په چټکۍ ښېرته راغې، د ګلانو پلورنځي ته. د ګلانو يوه ښکلې ګډۍ يې واخيسته او دوه سوه ميله سفر يې وکړ او هغه ګلان يې خپلې مور ته ور ورسول.

***

د بېلتون فلسفه

د اپرېل ښکلی او رونړ سهار دی. د لمر وړانګې له نويو غوړېدونکيو غوټيو سره لوبې کوي او د ګلبڼ اوسېدونکي د سهارنۍ نسيم له عطرينو وړمو خمار خمار دي.

څلور خواوو ته د ډاډ پېر ده او د نوي ژوند خوږوالی دی.

خو آه، زه! زما ژوند خو اوس هم يو بې نوره سهار ته ورته دی. چوپ او غمجن، لکه له حد نه زيات د غوړېدلي ګل پانې چې خوړې وړې وي.

له تا پرته! ښکلی ګلبڼ راته سپېره ښکاري او د سهار ښايسته او ګلالۍ څېره راته مړاوې برېښي.

په نړۍ د مازديګر سوروالی خپور شو. لمر د خرما تر ونې شاته پټېږي او په هوا کې کيف او خوند را ټول دی.

په هر شي د ژوند لړزا راغلې لکه د باد په نرمو وړمو چې د ونو پستې څانګې نڅا کوي.

خو زما لپاره خو دا مانښام هم، د مني له غمجن مازديګره کم نه دی. داسې احساس کوم لکه ذره ذره چې په خپل جانان کې ډوبه وي او د نړۍ ګلبڼ بې نوره دی... غوټۍ ژاړي او پانې په غم اخته دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له تا وروسته ماته هر خوند له درده ډک ښکاري او د احساس له کړاوونو څخه تیت او پاشلی یم.

په شنه اسمان شوخ ستوري ځلېږي. سپوږمۍ د سیند له څپو سره پټ پټانی کوي. د هغې رنا ډاډ ښونکې او روح خوشالوونکې ده.... خو نه پوهېږم، ولې؟ ماته دا محفل تت ښکاري او د سپوږمۍ ښکلې څېره د خړې شپې د چوپتیاوو کلی او د خفګانونو استوګنه ده.

له تا وروسته زما د جذبو احساس رژل شوی. اوس یو بې کاره موجود دی او د لېونې د خوب په څېر یوه پرېشانه اروا.

***

د لټون فلسفه

د شپې په چوپتیا کې، هغه وخت چې په دېوالونو سیوري په خوځښت راشي لکه وېرووونکي پېریان چې پرې ګرځي را ګرځي او د اغزنې ونې له منځه په یوه اواز چیغې او غوغا پیل کړي.

ژېړه سپوږمۍ په کفن کې د نغښتي جسد په څېر ښکاري او ستورو د وریځو پردې ایسته کړې او په غمجنو سترګو را ګوري.

نو زما روح د خیالي نړۍ په لارو د الوتلو لپاره ناکراره شي او په نا مریي درو کې تا لټوي.

خو آه! هغه هلته تا ونه مومي او نه هم ستا د پښو کومه نښه وي چې ستا استوګنه ترې په ډاګه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آه! زما اروا! ستومانه، ماتې خوږلې او رټل شوې ببرته را وګرځي.

بیا! کله چې د خوب ښکلې ملکه ما په خپله غېږه کې ور پټ کړي تر څو د ژوند ستومانۍ د څو شېبو لپاره هېرې کړم او تریخوالی یې له یاده وباسم.

خو آه! زما بخته! چې د ناهیلې اروا، ارمان خو اوس هم په کرار نه دی. هغه ستا په لټون کې په فضا کې الوځي را الوځي. د هغه بې وطنه مرغه په څېر چې د اوسېدو هېڅ ځای نه لري!

په هر کونج کې لټون کوي. خو آه! ته خو هېڅېرې هم نه ښکارې او نه ستا کومه خاطره پاتې ده! هغه په خپلې بدمرغۍ دومره ناکراره شي لکه د ساز په خاموشو تارونو کې غږېدونکې نغمه!

او بیا! زما ناهیلې او غمجنه اروا! ماتې خوږلې ببرته را وګرځي.

محفل ستا د خوارۍ یاد په اسرې او ستا د ببرته راتګ په تمه وي!

***

د وخت فلسفه

د زمانې له اوښتونونو او پېچلتیاوو بې پروا روان دی. په خپل ځان کې ورک ورک او په خپل ځان کې ډوب! نه په نن کې د ده لپاره څه رابښکون شته او نه له سبا سره کومه لېوالتیا لري؛ بس د فکر او خیال یوه ادا ده چې د یوه ناوسه بدن لپاره د روح دادِ او د ژوند وروستی تم ځای دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پسرلي له مستۍ ډک سهار وي او که د مني بې کیفه غرمه! د ناروغ فریاد وي لکه خفه موسم او که د مني د پاڼې په څېر مړاوی چاپېریال وي؛ هغه له دنیا او مافیها څخه ناخبره روان وي، د باد د څپو په څېر! اوس راغی او اوس بېرته ورک شو.

په کوچني پټتي کې یې کلورینې خنداوې پټې دي او د اضطرار بربښناکانې پکې نغښتې دي! د اسرې څپې دي او د ناهیلۍ څاڅکي! له هغه سره د اسوېلو لوګي هم شته او د خوشالیو زېرمې هم.

ډېر کله داسې احساسوم چې طبیعت یې په سینه کې د زړه پنځول هېر کړي که نه نو دومره بې حسي، داسې بې پروایي چې نه یې د اوښکو توپان په غم لړلای شي او نه یې د خوشالیو انبارونه خوشالولای شي.

خدایه، په ساعتونو په همدې فکرونو کې یم چې اخر رښتینې خوښې یې په څه کې ده.

د سهار له لمر سره یو ځای یې سفر پیل شي. د غرمې په سوځوونکي لمر کې هم دوام لري او د مابنام په خړه هوا کې کله چې ټول خپلو خپلو کورونو ته روان وي، د نړۍ په پراختیاوو کې را تاوېږي. د شپې د تیارو په سیورو کې الوت کوي او د هغه مرغه په څېر چې هېڅېرته یې هم د ټیکاو ځای او ځاله نه وي.

خو له دې توپیرونو سربېره نازکخیال شاعر ورته په تمه او ادیبان ورته سترګې په لار وي.

که څوک خوشاله وي او که غمجن او ولاړ! د هر چا لپاره د شوال د میاشتې غوندې راځي. د سندرې په څېر خوږ او د بودۍ د ټال په څېر له تېر ایستونکو بښکلاوو سره.

او زما لپاره خو د هغه غږ! له هغه زرین ساز څخه کم نه دی چې د سهار په بښکلي وخت کې په عبادت ځایونو کې غږېږي. د هغه د پښو په بښکالو د روح ویده سازونه په کړنګېدو شي او د هغه راوړې پانې نیمایي دیدن وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدایه! زما لپاره خو دا شتمني له نړۍ څخه هم کرانبیه ده او د ژوندانه د ستومانیو غوره درملنه ده.

***

وخت

یو زوړ عمر خوړلی انځور دی. په لاسونو کې یې د ښاپیریو غوندې وزرې دي ته وا په هوا کې الوتنه پرې کوي. په یوه لاس کې یې د ساعت هینداره نیولې چې د نړۍ خلکو ته پرې د خپل تک خبرداری ورکوي. او په یوه لاس کې یې لور دی چې د خلکو د هیلو او ارمانونو کروندې او د ژوند شېبې پرې رېبي. یا ظالم وینه بهوونکی دی چې په خپل تک کې پر هېڅا هم زړه نه خوږوي. په خپل سر یوه کوڅۍ لري، هغه چې هوښیاران دي را وبه یې نیسي. خو د نورو کوڅې شاته وي، د ده کوڅې بیا مخې ته. په دې کې نفوته دې ته ده چې تېر شوی وخت د چا لاسته نه راځي؛ هو، هغه چې ځیرک او وړاند-لیدونکي دي، که یې مخکې لا را ودروي، نو وبه یې دروي.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قومونو فلسفه

قوم د هغو بېلا بېلو اخلاقو، عقيدو او افكارو لرونكو وګړو ټولګه ده چې يوه معنوي اړيكه يې له يو بل سره ټړي... هغه معنوي اړيكه چې له اخلاقو زياته قوي، له عقيدې زياته ژوره او له فكر زياته مهمه وي.

كله كله د دين يو والى د دې اړيكې يو تار وي خو دا تار دومره قوي نه وي چې نورې قومي اړيكې له منځه يوسي. هو، كه دا اړيكې سولېدلې او كمزوره وي لكه په ځينو ختيځو هېوادونو كې چې ليدل كېږي، نو بيا جلا خبره ده.

كله د ژبې يو والى د دې اړيكې بنسټيز علت وي، خو دېرى داسې قومونه شته چې په يوه ژبه خبرې كوي، مګر د سياست، حكومتي نظام او ټولنيزو اندونو له مخې د هغوى تر منځ ژور اختلاف وي.

كله دنيوي يو والى د دې اړيكې بنسټ وي، خو په تاريخ كې داسې بېلګې بې شمېره دي چې له مخې يې مورِ ثابتولاى شو چې بېلا بېلې هم-پښته قبيلې له يو بل څخه بېلې شوې او دا بېلتون د خپلمنځي شخړو، جنګونو، جګړو او په پاى كې د زوال او فنا علت ګرځېدلاى.

او كله مادي ګټې د يو والي لامل وي چې خپلوي پكې نغښتي وي، خو دېرى داسې دلې شته چې هېڅ مادي ګټې نه لري پرته له نفسانيت او شخړو څخه.

بېه! نو بيا دا قومي اړيكه څه شى ده؟ او هغه كومه ځمكه ده چې د قومونو بټان پكې رامنځته كېږي؟

د قومي اړيكې په لړ كې زما يوه رايه دا ده چې مفكرين يې له دې امله عيبجنه ګڼي چې اصول او پايلې يې له محسوسو چارو سره اړيكه نه خوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هر حال زما نظر دا دی چې:

هره قبیله یو ټولنیز نفس وي چې د خپل جوهر او طبیعت له مخې له انفرادي نفس سره ورته والی لري. دا ټولنیز نفس د خپل وجود لپاره د قبیلو وګړو ته ارمن دی لکه څرنګه چې ونه د خپل ژوند لپاره اوبو، خاورې، رڼا او تودوخې ته اړتیا لري، خو بیا هم له قبیلو څخه خپل یو خپلواک وجود لري او د هغه یو ځانګړی ژوند او ښه اراده وي. خو لکه څرنګه چې زما لپاره د دې زمانې تشخیص او ټاکل ستونزمن دی چېرته چې انفرادي نفس پیدا کېږي، همدارنګه زما لپاره د هغې زمانې تشخیص او ټاکل هم سخت دی چېرته چې اجتماعي نفس رامنځته کېږي، مګر بیا هم دا اړینه ګڼم چې مثلاً د مصر قوم د نیل په غاړه د لومړني حکومت د بسنټ له ایښودلو څخه لږ تر لږه پنځه سوه کاله مخکې را څرګند شو او له همدې اجتماعي نفس څخه مصر په خپلو ټولو فني، مذهبي او اجتماعي څرګندونو کې مرسته واخیسته.

کوم څه چې ما د مصر په اړه وویل هماغه د اشور، ایران، روم، عرب او داسې نورو نوو قومونو په اړه هم صدق کوي.... له نوو قومونو څخه زما موخه هغه قومونه دي چې له منځنیو پېړیو څخه وروسته منځته راغلي دي.

ما ویلي دي او سم مې ویلي دي چې اجتماعي نفس یو ځانګړی ژوند لري او لکه څرنګه چې د هر ساکښ یو ټاکلی عمر وي په همدې دول د اجتماعي نفس لپاره هم یو وخت وي چې له هغه څخه تجاوز نه کوي. او لکه څرنګه چې شخصي وجود له ماشومتوبه تر ځوانۍ، له ځوانۍ تر مشرتوب او له مشرتوب تر سپین ږیر توب پورې له ښلا ښلو پراوونو څخه تېرېږي، په همدې دول د ټولنیز نفس وجود هم د خوب له بوج څخه وارخطا سهار را پاڅي؛ ورپسې د لمر له وړانګو څخه د غرمې تر رڼا پورې یون کوي او د ښزارۍ په جامو کې د ماښام تر را ښکاره کېدو پورې روان وي؛ په پای کې د شپې په چوپتیا کې د خوب ژور والي ته ورسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوناني قوم، د مسیح ع له زېږېدو څخه زر کاله وړاندې راویښ او له میلاد نه پنځه سوه کاله وړاندې له عروج او پرتم څخه یوې خواته شو. خو کله چې د مسیح ع وخت راغی او د بیا بیا پاڅېدو له خوبونو څخه ستړی او ستومانه شو؛ نو له تلپاتې خوبونو سره د غارِه غرۍ کېدو لپاره د خوب ځای ته ورسېد.

عربي قوم د اسلام له راتلو نه درې سوه کاله مخکې منځته راغی او په همدې زمانه کې یې د خپل شخصي وجود احساس وکړ تر دې چې کله د اسلام پیغمبر مبعوث شو نو عربي قوم د یوې بلا غوندې را پورته شو او د توپان په څېر یې هر هغه شی له منځه یو وړل چې په لاره کې یې د خنډ په څېر راتلل او بیا چې کله د عباسي خلفاوو دور راغی نو په هغه زر-پښه-لرونکي تخت کېناست چې یوه پښه یې په هند او بله یې په اندلس کې وه. خو کله چې د پرمختک لمر یې په ډوبېدو شو او مغل قوم راڅرګند شو او له ختیځ څخه تر لویدیځ پورې خپور شو نو عربي قوم له خپلې ویښتیا څخه په تنګ شو او ویده شو او خوب یې دومره ژور خوب نه وو، سپک او معمولي خوب وو، څرنګه چې زه په ډاډ سره وایم چې هغه به بیا را ویښېږي او د هغه ټولو ځواکونو څرګندواوی به کوي چې د دې قوم تر نفس شاته پټ پاتې دي، کټ مټ هماغسې لکه رومي قوم چې د اټالوي غورځنګ په زمانه کې د رنسانس په نوم مشهور شو، بیا ځلې را ویښ شو او وینس فلورنسا او میلان کې یې خپلې هغه دندې بشپړې کړې د کومو پیل یې چې د توتاني قبیلو له یرغل څخه کړی وو.

په تاریخ کې چې څومره قومونه لیدل کېږي په هغو کې تر ټولو زیات عجیب او نا اشنا قوم د فرانسویانو دی چې د رامنځته کېدو یې دوه زره کاله کېږي خو تر اوسه پورې د ځوانۍ په زړه را ښکونکي پېر کې دی. په دې قوم کې نن هماغه د فکر لوړ والی، د لید چټکتیا او په علم و هنر کې پراختیا شتون لري چې د تاریخ په هر پېر کې یې د کمال پانګه وه، بلکې مبالغه به نه وي که وویل شي چې په دې خصوصیاتو کې یې څرګند پرمختک کړی او لا یې هم کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فردوا، کارپر، شنیا، هیوکر، رینا، راسد، سیمونو او له دوی پرته د نولسمې پېړۍ ټول فرانسویان د هنر، علم او خیال پر اساس د نړۍ پر هر بل لوی شخصیت باندې برلاستیا لري.

مورِ دلته غواړو یوه بله خبره هم زیاده کړو چې د ځینو قومونو عمر د ځینو قومونو په پرتله ډېر اوږد وي ځرنګه چې د مصر قوم درې زره کاله ژوندی وو، د دې پر خلاف یوناني قوم له زرو کلونو څخه زیات ژوندی پاتې نه شو. د قومونو د عمر د کموالي یا زیاتوالي علتونه هم هماغه دي کوم چې د وکړو د عمر د کموالي یا زیاتوالي دي.

خو د ژوند پر دریځ د خپلې برخې عمر له پای ته رسولو وروسته، پر قوم څه تېرېږي؟

آیا قوم راتلونکو نسلونو ته د خپل یادښت له پرېښودو پرته بل هېڅ شی هم نه پرېږدي او له نړۍ سره مخه ښه وکړي او آیا زمانه یې داسې له منځه یوسي، کواکې چې هغه قوم هېڅ موجود نه وو؟

زما عقیده دا ده چې معنوي وجود بدلون کولای شي، خو فنا کېدای نه شي. هغه د مادي وجود په څېر له یوه څخه بل شکل او له یوې بڼې څخه بله بڼه غوره کوي، خو د هغه فطري ذرې له زمانې سره یو ځای پاتې وي. په دې اساس، د یوه قوم ټولنیز نفس ویده کېږي خامخا، خو د ګلانو په څېر په ځمکه کې خپل تخم وشیندي. پاتې شو د هغه قوم روح، نو هغه د ابدي عالم په لور پورته کېږي او زما په نزد قوم وي او که ګل، د هغه یوازې روح او بوی یې، حقیقت او مطلق جوهر وي. ځرنګه چې شیب، بابل، نینوا او اتن او د بغداد روح زمورِ د ځمکې شاوخوا د ایتهر په پردې کې لا تر اوسه پورې شتون لري، بلکې زمورِ د اړواوو په ژورو کې ځای لري او مورِ له انفرادي او ټولنیز اړخه، د هر هغه قوم میراث یو چې د ځمکې پر سطح را څرکند شوی دی؛ خو دا سپېڅلی میراث تر هغه وخته په انفرادي یا ټولنیزه بڼه کوم ځانګړی صورت نه شي غوره کولای، تر څو چې کوم داسې قوم رامنځته نه شي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول وګړي او ټولې ډلې په خپل ځان کې ور جذب کړي او په دې ډول یو هر اړخیز ټولنیز نفس رامنځته شي چې یو خاص ژوند او بڼه اراده ولري.

***

د خبرو فلسفه

زما زړه له خبرو او خبرو کوونکو څخه تور شوی.
زما اروا له خبرو او خبرو کوونکو څخه ستومانه شوې.
زما عقل په خبرو او خبرو کوونکو کې له منځه لاړ.

سهار کله چې را ویښ شوم نو ومې لیدل چې خبرې زما چپرکټ ته څېرمه په ورځپانو او کتابکوټو کې ناستې او د دوکې او خباثت په سترګو راته ګوري.

زه له بسترې راپاڅېدم او په چای سره د خوب د اغېز د لرې کولو لپاره د کړکۍ له خوا سره کښناستم. له ما سره یو ځای خبرې هم پاڅېدې او په نارو سورو زما په مخ کې په نڅا شوې. له دې وروسته کله چې مې د چایو پیالې ته لاس اوږد کړ، نو هغو هم خپل لاس را وغځاوه او له ما سره د چایو په څښلو لګیا شوې. کله مې چې سګرټ ولګاوه، هغو هم ولګاوه؛ او کله چې ما ختم کړ او ومې غورځاوه، نو هغو هم وغورځاوه.

زه چې د کوم کار لپاره پاڅم، خبرې د سیوري په څېر په ما پسې وي. له ما سره پس-پسی کوي. زما تر سر شاوخوا ته بنګس کوي او زما د ذهن په تشو کې یوه غوغا را وپنځوي، خو کله چې وغواړم هغه وشړم نو په زوره وخاندي او بیا په پس-پسي، بنګس او غوغا کولو بوخت شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه چې بازار ته لاړ شم، خبرې د هر دکان په دروازه ولاړې مومم. د هر کور په دېوالونو يې ګرځېدونکې را ګرځېدونکې وينم، د خلکو په څېرو کې يې وينم. په داسې حال کې چې دا خلک پټه خوله وي، خو زه خبرې د هغوی په خوځښتونو او چوپتياوو کې مومم، په داسې حال کې چې هغوی ناخبره وي.

کله چې له دښمن سره مخامخ شم، نو هغه وخت خبرې د ګل په څېر وغوړېږي، توتې توتې شي او د جرار لښکر شکل غوره کړي چې يو سر يې په ختيځ کې وي او بل يې په لويديځ کې. بيا کله چې زه له خپل دښمن څخه وتښتم، نو د هغه د خبرو غږ زما په ذهن کې غوغا جوړه کړي لکه څرنګه چې ناهضم شوي خواړه په معدې کې ناکراري پيدا کوي.

زه چې محکمو، پوهنتونونو او مدرسو ته ځم، نو خبرې د هغوی له پلار او ورور سره يو ځای وينم. هغوی ټولو د دروغو په څادر کې ځان نغښتی، د نيرنګ پټکي يې وهلي او د چلبازۍ چپړکي يې پښو کړې وي.

بيا کارخانو، ښوونځيو او ادارو ته ورشم او ګورم چې خبرې د خپلې مور، ترور او نيا تر څنګ ناستې وي او په خپلو غټو غټو شوندو ژبه را تېروي او هغوی ټول خبرو ته مسکي وي او په ما خندا کوي.

له دې وروسته که د صبر او ارادې يو څه قوت را پاتې شي، نو د ودانيو او عبادتځايونو ليدو ته ور ودانګم، خبرې هلته هم په کدۍ ناستې برېښي، په داسې شان سره چې تاج يې په سر وي او په لاسونو کې يې دېره ګرانبيه شاهي امسا وي.

او کله چې مانښام کور ته را ستون شم، بيا له هماغه خبرو سره مخامخ کېږم چې سهار مې د مارانو غوندې په څښېدو او د لړمانو په څېر نښې وهونکې حالت ليدلې وې.

خبرې په هوا کې، خبرې په هوا پسې وي. په ځمکه او د ځمکې لاندې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرې د ایتهر په ځنکلو کې دي؛ د سیند په څپو، په سمڅو او ځنکلونو کې دي. د غرونو په هسکو کې دي. خبرې په هر ځای کې شته! نو بیا ارامتیا او سکون لټوونکي چېرته لاړ شي.

آیا په دې نړۍ کې د بې ژبو کومه ډله شته چې له هغوی سره یو ځای شم؟

آیا خدای د خپلې لوړینې له مخې، د غوږونو د دروندوالي ډالۍ راباندې پېرزو کولای شي چې د تلپاتې ارامتیا په جنت کې بریالی ژوند تېر کړم؟

آیا د ځمکې په دې پراخه او وسیعه کره کې داسې هېڅ کونج نشته چې د ژبې له چټیاتو ارام وي، چېرته چې نه خبرې پلورل کېږي، نه پېرل کېږي، نه چاته ورکول کېږي او نه منل کېږي؟ کاش! زه پوهېدلای چې په نړۍ کې داسې هم څوک شته دی چې د خبرو له لارې د ځان لمانځنه نه کوي!

کاش ماته په ډاکه وای چې په دې خاورینه نړۍ کې داسې انساني ډله هم اوسېږي چې خوله یې له الفاظو ډک د لوټمارو غار نه وي.

که د خبرو کوونکو یوازې یو ډول وای، نو مور به ډاډه شوي وو او صبر به مو کړی وو، خو د هغوی دومره ډېر ډولونه دي چې شمېر یې نه شي کېدای.

یوه ډله خو یې د ((چنکښو)) ده چې ټوله ورځ په ډنډونو کې پراته وي او کله چې مابنام شي نو د ډنډ غاړې ته راشي او خپل سر له اوبو را وباسي او د شپې سینه له خپل ترټر څخه ډکه کړي، چې په اوږدلو یې د غوږونو پردې په شکېدو شي او ارواوې ناکراره شي.

او یوه ډله د هغو ((میاشو)) ده؛ او میاشي هم د ډنډونو تولید دی چې د غوږونو شاوخوا بنکېږي. د هغوی له شوره ډکه مکر سپکه شیطاني بنکا هغه ده چې د ازار رسولو جذبې زېږولې او سخت نفرت روزنه ور کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یوه ډله د هغو ((زندرګړو)) ده؛ او دا یوه عجیبه او نا اشنا ډله ده چې هر تن یې په باطن کې یوه تیږه لري، چې کله وځرخول شي نو یو داسې دوزخي شور او زوږ ترې وزېږي چې د هغه له ورو څخه ورو غږ هم د مېچني له کړزا زیات دروند وي.

او یوه ډله د هغو ((غویانو)) ده چې خپله خټه له وښو ډکه کړي او د کوڅو او سړکونو په چوک ودرېږي او فضا په خپلو ټپغونو دومره نه زغمل کېدونکې کړي چې که ډېر نازک ټپغ هم وي نو بیا هم د غوا له ټپغ څخه زیات بد لګېږي.

او یوه ډله د هغو ((کونکانو)) ده چې خپل وختونه په دښتو او هدیرو کې تېروي او د تیارې ارامتیا او چوپتیا په هغو نارو او سورو بدله کړي چې تر ټولو خوندوره برخه یې هم د کونک له غږ څخه ډېره غم راوړونکې وي.

او یوه ډله د هغو ((اره کښو)) ده چې ژوند ورته د لرګیو د نه اره شوو ټوټو غوندې ښکاري او خپل ټول وخت د دې ټوټو په اره کولو او ټوټه کولو کې تېروي. د هغوی د دې کار له امله یو عجیبه شور رامنځته کېږي چې که ډېر زیات خوږ هم وي نو د ارو له شور څخه زیات ناوړه وي.

او یوه ډله د هغو ((ډمانو)) ده چې خپلې ارواوې په لویو لویو لرګیو دربوي او د هغوی له تشو خولو داسې شور را پورته کېږي، که ډېر سپک هم وي نو د ډول له غږ څخه ډېر پرېشانه کوونکی وي.

او یوه ډله د هغو ((ژوونکو)) ده، چې هېڅ کار او بوختیا نه لري، پرته له دې چې چېرته ځای ووینې، هلته کېني. دا خلک خبرې ژویي او ډېری خو یې ویلای هم نه شي.

او یوه ډله د هغو ((ټوکمارو)) ده چې د خلکو غیبت کوي، په خپلو منځونو کې د یو بل غیبت کوي، بلکې په بې شعوره ډول پخپله خپل غیبت کوي او دې غیبت ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورتیا نوم ورکوي. په داسې حال کې چې ورتیا د جدیت یو ډول دی خو هغوی په دې نه پوهېږي.

او یوه ډله د هغو ((ټوکر اوبدونکو)) ده چې هوا په هوا سره اوبي، حال دا چې بیا هم لوڅه او بربنډه پاتې وي.

او یوه ډله د هغو ((شارو کانو)) ده چې په اړه یې یو شاعر وایي: کله چې الوتونکی والوت نو داسې مې وکښل لکه شاهین چې والوت.

او یوه ډله د هغو ((ساعتونو)) ده چې خلک د عبادتځایونو په لور ور غواړي، خو پخپله نه ور ننوځي.

له دې نه پرته ډېرې نورې ډلې هم شته چې لا تر اوسه د شمېر او تعریف له بریدونو هاخوا دي. زما په فکر کې په هغه ناپېژانده ډلو کې تر ټولو زیاته عجیبه ډله د هغو ویدو ډله ده چې له خپلو زېرمو څخه یې په فضا کې غوغا جوړه کړې ده، خو پخپله ور څخه ناخبره دي.

***

د ناروغۍ فلسفه

زما یو غاښ چینجي وهلی چې ډول ډول درد کوي. د ورځې په غوغا کې په ډاډ ناست وي او د شپې په چوپتیاوو کې کله چې د غاښونو ډاکټر د ارامه خوب په مزو کې وي او درملتونونه تړلي وي..... په ناکرارۍ را پاڅېږي.

یوه ورځ، کله مې چې د صبر کاسه را ډکه شوه، د غاښونو یوه ډاکټر ته ورغلم او ورته ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((دا غابښ مې وباسه، د خوب خوند یې را باندې حرام کړی او د شپې ارامتیا او ډاډ یې را باندې په درد او کړاو بدل کړي.))

ډاکټر سر وښوراوه او ویې ویل:

((ناپوهي به وي که مور دا غابښ وباسو، په داسې حال کې چې درملنه یې کېدای شي.))

ډاکټر، د غابښ له یوې او بلې خوا خرل پیل کړل او ریښې یې ور پاکې کړې. د عجیبه عجیبه طریقو له کارولو وروسته چې کله په دې باوري شو چې په غابښ کې اوس چینجی نه دی پاتې، نو سوری یې په یو خاص ډول سرو زرو ډک کړ او په ویاړ یې وویل: ((اوس ستا دا غابښ له روغو غابښونو څخه زیات قوي شو.))

ورسره ومې منله او جېب مې له اشرفیو ور ډک کړ او په خوشالۍ خوشالۍ راغلم، خو لا یوه اونۍ نه وه وتلې چې بدبخته غابښ بیا درد پیل کړ او زما د روح نغمې یې بیا مرګ ته د نږدې خلکو په خرا او د دوزخ په نارو او سورو بدلې کړې.

دا ځل بل ډاکټر ته ورغلم او په ډېر احتیاطمن ډول مې ورته وویل:

((دا خطرناک زرین غابښ وباسئ... هېڅ ډول زړه خوږی مه پرې کوئ، ځکه چې د کانو ژوونکی د هغوی له شمېرونکو سره توپیر لري.))

ډاکټر غابښ را و ایست، هغه شېبه که څه هم د درد او تکلیف له مخې ډېره کړاومنه وه، خو په حقیقت کې مبارکه وه.

د غابښ له ویستلو او له بشپړې پاملرنې وروسته ډاکټر وویل:

((ډېر ښه کار مو وکړ... چینجیو په دې غابښ کې په ډېر ښه ډول ریښې کړې وې او د هغه د ښه کېدو هېڅ تمه نه وه.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن شپه ډېر ارامه ویده شوم... اوس هم په ارام یم او د غاښ پر ایستلو د خدای شکر پر ځای کوم.

د انساني ټولنې په خوله کې ډېر غاښونه دي چې چینجیو خوړلي دي او دا ناروغي دومره زیاته شوې چې تر وروستي بریده رسېدلې، خو انساني ټولنه له دې تکلیفونو څخه د ځان ساتلو لپاره غاښونه نه وباسي، بلکې یوازې په ډکولو او پټولو یې بسنه کوي او له پاکولو وروسته یې سوري په ځلېدونکو سرو ډک کړي او بس!

ډېرې ډاکټران شته چې د انسانیت د غاښونو درملنه، د سترکو غولوونکو سرو زرو د اوبو او ځلېدونکو موادو په وسیله کوي او ډېرې ناروغان دي چې خپل ځان دې اصلاح غوښتونکو ته سپاري او د ناروغۍ کړاو تېروي او په همدې فریب و دوکه کې مړه شي.

بیا هغه قوم چې یو ځل ناروغ او مړ شي، بیا نه راژوندی کېږي چې نړۍ ته د خپلو معنوي مرضونو علتونه او د هغو ټولنیزو درملو حقیقت بیان کړي چې په استعمال یې قومونه د زوال او نېستۍ تر پولې رسېږي.

د شام د قوم په خوله کې خوسا، تور، خیرن او بوین غاښونه دي، زمور ډاکټرانو وغوښتل چې هغه پاک کړي او سوري یې په ځلېدونکو موادو ور ډک کړي او پورته پرې د سرو زرو اوبه ورکړي، خو ناروغي ترې ورکه نه شوه او هېڅ کله نه شي ورکېدای، تر څو چې هغه غاښونه ونه ایستل شي. د کوم قوم په غاښ کې چې مرض وي، د هغه بیا معده هم کمزوره کېږي او ډېر داسې قومونه شته چې د هاضمې له خرابوالي سره لاس او ګرېوان او د مرګ خولې ته رسېدلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څوک د شام چینجیو وهلی غاښ لیدل غواړي، نو باید هغو مدرسو ته سر ور ښکاره کړي چېرته چې راتلونکی انسان هغه مسایل زده کوي چې اخفش له سبویه څخه نقل کړي دي او سبویه له سائق اظعان څخه.

یا دې محکمو ته ور وکړځي، چېرته چې ظاهري ښکلا، درواغ او ریا کاري ده.

یا دې د غریبانو خېمو ته ورشي، چېرته چې وېره، بې زړه توب او ناپوهي خوره ده.

او له هغه وروسته دې هغو نازک-کوته د غاښونو ډاکټرانو ته ور شي چې نرۍ الې او د بې هوښۍ درمل ورسره وي او د چینجي وهلو غاښونو د سوریو په ډکولو، د هغوی د لمدو ریښو په پاکولو خپل وخت تېروي. کله چې کوم څوک له هغوی سره خبرې کوي او د هغوی له ویناوو څخه برخمن کېدل غواړي، نو هغوی به له لویو خطیبانو څخه ومومي، چې ژبې یې د فصاحت او بلاغت بحرونه وي؛ هغه چې دلې جوړوي، غوندې کوي او په غوندو کې د خطابت په زور اورونه بلوي؛ هغه چې په تقریرونو کې یې نغمه وي، هغه نغمه چې د اوږو د ژرندې له نغمو څخه زیاته لوړه او د جولای په شپو کې د چنګښو له ټرټرا څخه ډېر زړه راښکونکې وي.

د شام قوم د خپل ژوند خواړه په چینجي خوړلو غاښونو ژویي، له همدې یې په هره مړۍ کې زهرجنې لارې وي او دې زهرجنو لارو کابو د دې قوم ټولې کولمې ور ښکاره کړې دي.

کله چې څوک ورته دا خبره وکړي، نو هغوی یې په ځواب کې فرمایي: ((هو، د دې لپاره مور د یوه نوي درمل په اختراع کولو بوخت یو، چې ډېره بې هوښي راوړي.))

او ویونکی چې کله دا ورته وایي چې: ((د دې غاښونو د ایستلو په اړه څه نظر لرئ؟))

نو هغوی په کړس-کړس وخاندي او دا یوازې په دې چې هغوی د غاښونو غوره درملنه نه ده لیدلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوښتنې په تکرارولو هغوی پاځېږي او د بېزارۍ په لهجه خپل زړه ته ووايي: ((په نړۍ کې څومره د فکر خلک دي او څومره بې بنسټه دي د دوی فکرونه.))

***

د غم فلسفه

زما خپلوان مړه شول او زه د ژوند په زندان کې بندي، د يووالي او يوازيتوب په نړۍ کې په هغوی وير کوم.

زما ملګري له ما بېل شول او زما ژوند له هغوی وروسته د غم او درد ویاند انځور وګرځېد.

زما خپلوان او ملګري د مرګ په خوب ویده شوو او زما د هېواد غرونه په اوښکو او وينو کې ولمبېدل. خو زه دلته همداسې ژوند تېروم لکه څرنګه چې د ژوند په خوندونو او د لمر له وړانګو څخه په روښانه غرونو له لوبو کوونکو خپلوانو او ملګرو سره مې تېراوه.

زما خپلوان د لوړې له لاسه مړه شول او څوک چې پاتې شول په توره له منځه یو وړل شول خو زه د هغو خلکو ترمنځ ګرځم راګرځم چې خوشاله دي، په خپل کار خوښ دي، له ښو نه ښه خواړه خوري، له غوره نه غوره شراب څښي او له اعلی نه په اعلی چېرکټونو ویده کېږي؛ هغه چې له ژونده خوشاله وي او ژوند تړې راضي وي.

زما خپلوان ډېر د ذلت او سپکاوي په مرګ مړه شول خو زه دلته په ارامتیا او دا ژوند تېروم او همدا هغه تراژیدي ده چې زما د اروا په دریځ لوبول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که زه په خپلو وړو خپلوانو کې وړی وای یا له خپل مظلوم قوم سره مې ظلم او ځور زغملای وای، نو د دواړو فشار به زما په سینه دومره سخت نه وو او شپې به زما په سترګو کې دومره توري نه وې، د دې لپاره چې څوک چې په مصیبت او بې وسۍ کې خپلو خپلوانو ته لاس ورکوي هغه یو داسې سپېځلی ډاډ احساسوي چې د خپل وجود لپاره د شهادت د ولولې ارمانجن وي بلکې په خپل ځان ویاړ کوي. زه له بې ګناه سره بې ګناه مړ کېږم، خو زه له خپل وړي او مظلوم قوم سره نه یم په داسې حال کې چې هغه د مرګ له جلوس سره یو ځای د شهادت د عروج په لور روان دي خو زه دلته، اووه سینده را دې پلو، د ډاډ په سیوري او د امن په ټاټوبي کې ژوند تېروم.

دلته زه له مصیبت او مصیبت ځپلو څخه لرې یم او په هېڅ شي حتی پخپلو اوښکو هم فخر نه شم کولای.

یو مسافر، چې له خپل هېواد څخه میلونو لرې وي، له وړو خپلو او خپلوانو سره څه کولای شي؟

کاش زه پوهېدای، د شاعر ویر او ماتم څه کتله لري؟

که زه د خپل هېواد په خاروه کې د غنمو بوټی وای، نو وړي ماشوم به ور مات کړی وم او زما په دانو به یې له خپلې سینې څخه د اجل لاسونه ایسته کړي وای.

که زه د خپل هېواد په باغونو کې پخه مېوه وای، نو وړې ښځې به خوړلای وم او د خپلې کېډې اور به یې پرې مړ کړی وو.

که زه د خپل هېواد د هوا مرغه وای، نو وړي سړي به ښکار کړی وم او زما په بدن به یې له خپل وجود څخه د قبر سیوری لرې کړی وو.

خو آه! څومره د بې وسۍ او افسوس ځای دی چې زه نه د شام د پټیو د غنمو بوټی یم، نه د لبنان د درو پخه مېوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او همدا هغه خاموشه پیل دی چې زه یې پخپله د خپل ځان او د شپې د سیورو په وړاندې سپک کړی یم. همدا هغه له درده ډکه کیسه ده چې زما ژبه او لاسونه یې را ټرلي او په وړاندې یې په دې حالت کې ودرولی یم چې نه له ماسره هوډ او اراده شته او نه عمل.

—

خلک ماته وایي:

ستا د هېواد ویجاړتیا څه ده، پرته د نړۍ د یوې ناخیزې برخې د ویجاړۍ څخه او هغه اوښکې او وینې چې ستا په هېواد کې وبهېدې، څه دي؟ پرته د اوښکو او وینو له یو څو ځاځکو څخه چې شپه و ورځ د ځمکې د کړې له ډاکونو او درو څخه را توکېږي!

رښتیا دي! خو زما د هېواد ویجاړۍ، خاموشه بربادۍ ده. زما د هېواد ویجاړتیا هغه ګناه ده چې په پایله کې یې ماران او ښامارانِ زهرې، زما د هېواد ویجاړتیا هغه تراژیدي ده چې نه پکې نغمې شته او نه منظرې.

که زما قوم د بې ایمانو ټکمارو چارواکو پر خلاف سرکښي کولای او د سرکښۍ په جرم وژل شوي وای، نو ما به دا ویل چې د خپلواکۍ په لاره کې مړ کېدل د غلامۍ په سیوري کې له ژوند کولو څخه غوره دي او کوم شخص چې توره په لاس مرګ ته غېږه ورکوي، هغه له حق سره یو ځای ژوندی وي.

که زما هېواد په قومي جنګ کې برخه اخیستي وای او یو یو بچی یې په جنګ کې په درد خوړلی وای، نو ما به ویل چې زما قوم یو توند او تېز توپان دی چې په خپل قوت سره شنې او وچې څانګې یو ځای ماتوي او له منځه وړي او په توپاني څانګو کې له منځه تلل، د زړبودۍ په غېږه کې له مرګ څخه غوره دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که په نړۍ کې کومه سخته زلزله راغلې وای چې له کبله يې زما هېواد له يوې مخې چپه شوی وای او زما خپلوان او ملګري په خاوره کې مړه شوي وای نو ما به ويل: دا پټ قوانين دي چې په حرکت کې د راوستلو مسؤليت يې هغه قوت دی چې له انساني قوتونو څخه پورته او لوړ دی. په دې توګه، ناپوهي به وي چې مورِ د هغو په رازونو د پوهېدو هڅه وکړو.

خو زما نړدې خپل او خپلوان د بغاوت په جرم کې نه دي مړه، د ازادۍ په لاره کې د جهاد په کولو نه دي شهيدان شوي او د دوی هېواد زلزلې نه دی ويجاړ کړی، بلکې دوی د غلامۍ ګناه وژلي دي.

زما خپلوان په دار وخېژول شول.

دوی مړه شول او په داسې حالت کې چې د دوی لاسونه بنې او کښې لوړي ته خواره شوي وو او سترګې يې د فضا په تيارو کې خښې وې!

دوی مړه شول او د بې ژبۍ او چوپتيا په حالت کې مړه شول، ځکه چې د انسانيت غوږونه د هغوی له چيغو او نارو څخه بند وو.

هغوی مړه شول د دې لپاره چې له خپلو دښمنانو سره د ډارنو غوندې مينه او له خپلو مينه والو څخه د بې دينو په څېر نفرت يې نه شوای کولای.

هغوی مړه شول د دې لپاره چې ګنهګاران نه وو.

هغوی مړه شول د دې لپاره چې هغوی په ظالمانو ظلم نه وو کړی.

هغوی مړه شول ځکه چې هغوی امن خوښاوه.

هغوی مړه شول او په دې هېواد کې وړي مړه شول چېرته چې د شيدو او شاتو ويالې بهېدې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی مړه شول د دې لپاره چې دوزخي ښامارانو د هغوی د پټیو ټول ځناور او د مودي کورنیو ټوله غله تر ستوني تېره کړه.

هغوی مړه شول د دې لپاره چې مارانو دا فضا په خپلو زهرو سره زهرجنه کړه، هغه فضا چې د یاسمین، کلاب او نښتر په بویونو معطره وه.

اې د شام اوسېدونکو! زما او ستاسې خپلوان او نږدې خپل مړه شول، راوښیئ چې اوس مور له هغوی سره څه کولای شو چې د مرګ له منګولو څخه ژغورل شوي دي.

زما سلګۍ د پېښېدونکو مخه نه شي نیولای او زمور اوښکې د هغوی سخته تنده نه شي خړوبولای.

نو بیا مور هغوی له لورې او تندې څخه څنګه وژغورو؟

آیا مور د شک او تردد، غفلت او بې پروایۍ په حالت کې په دې درد ناکې پېښې سترګې پټې کړو او د ژوند په سپکو او عادي کارونو کې بوخت اوسو؟

اې زما شامي وروره، هغه جذبه، چې تا د ګور پر غاړه د خپل ورور د مرستې لپاره هڅوي، یو بې ساری امتیاز دی چې تا د ورځې له رڼا او د شپې له تیارې څخه د برخمن کېدو حقدار بولي.

***

د ټوکر مجسمه

یوه ورځ مې په کروندې کې له ټوکر جوړې مجسمې ته وویل: ته به په دې کروندې کې ولاړه ولاړه ستومانه شوې یې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې وویل: د ځناورو د وېرولو خوند دومره ژور او دوام لرونکی دی چې هېڅکله هم نه ترې ستړې کېږم.

له یوې شېبې فکر وروسته مې وویل: دا رښتیا دي ځکه چې ما هم د دې خوشالۍ خوند څکلی دی.

هغې وویل: هو، هغه خلک چې بدن یې له بوسو او وښو ډک وي، له دې خوند سره ښه بلدتیا لري.

د دې په اوږدو له هغه ځایه روان شوم، خو په دې نه یم خبر چې هغې زما ستاینه وکړه او که په ما یې ملنډې ووهلې.

یوه موده تېره شوه او په دې موده کې له هغې مجسمې فیلسوف جوړ شوی وو.

او کله چې بیا د هغې تر څنګ تېر شوم، ومې لیدل چې پر هغې دوو کارغانو ځاله جوړه کړې ده.

***

دوه ښځې

زه چې په کوم کلي کې وزېږېدم په هغه کې یوه ښځه او یوه یې لور اوسېده. دا دواړه د کابوس په ناروغۍ اخته وې.

یوه شپه چې په ټوله نړۍ چوپتیا خوره وه، مور او لور مې ولیدلې چې د خوب په حالت کې په خپل باغ کې ګرځېدې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مور، خپلې لور ته وویل: ((همم، زه پوه شوم چې زما هغه دښمنه ته یې چې زما ځواني یې تباه کړه. هو، همدا ته یې چې زما د ژوند په کندوالو یې د خپل ژوند ودانۍ جوړه کړې. ای کاش! چې ته مې وژلای شوای.))

نجلۍ ورته وویل: ((اې کرکجنې او ځانغوښتونکې زړې بودۍ! ته یې چې زما او زما د خپلواک فطرت ترمنځ خنډ یې او غواړې چې زما ژوند له خپل مړاوي ژوند سره یو شان کړې. اې کاش! خدای دې مرګ په نصیب کړه.))

په دې وخت کې یوه چرګ اذان وکړ او دواړه ښځې را ویښې شوې، زړې په ډېرې مینې خپلې لور ته وویل: ((ایا دا ته یې زما د ځیکر ټوټې!))

او نجلۍ په ډېره مینه ځواب ورکړ: ((هو زما ګرانې مورې!))

***

د واده ژوند

په شواکس ښار کې یو شهزاده اوسېده. ټولو له هغه سره ډېره مینه کوله. نارینه، ښځې او ماشومان تر دې چې له څړځایونو به شپانه هم د هغه ستړي مشي ته راتلل!

خو خلکو فکر کاوه چې د شهزاده ښځه ورسره هېڅ مینه نه کوي. ښایي ښځه به یې له ده کرکه کوي.

یوه ورځ د ګاونډي حکومت شهزۍ د شواکس له شهزۍ سره لیدو ته راغله. دواړه تر ډېره یو ځای ناستې وې او له یو بل سره یې د زړه خواله کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خبرو خبرو کې يې خبره تر شهزاده کانو پورې ورسېده. د شواکس شهزې په احساساتي ډول وويل:

((زه ستا د واده په ژوند رخه کوم، ستا او ستا د شهزاده پر خوشالۍ باندې. حال دا چې زما پر واده ښه پرېمانه موده تېره شوې ده، خو که رښتيا رانه وپوښتې نو زه خو له خپل مېړه کرکه کوم هغه يوازې زما خو نه دی؛ زما غوندې بد مرغه ښځه به په دې درسته نړۍ کې نه وي.))

نو مېلمه شهزې هغې ته وکتل او ويې وويل:

((که له ما وپوښتې نو په حقيقت کې يوازې همدا ته له خپل مېړه سره رښتيني مينه کوې ځکه چې ستا په سينه کې لا تر اوسه د مينې تنده پاتې ده. هغه تنده چې له امله يې د ښځې ښايست پاتې وي، کټ مټ هماغسې لکه د ګلونو له امله د بن پسرلی...

خو د رحم وړ دی زما حالت او زما د خاوند چې مور صبر کړی او يو بل زغمو. يوازې خپله نکاح پالو او زمور په ژوند تاسې او نور خلک تېروتي ياستئ چې له ويار ډکه خوشالي او خوښي پرې کوي.))

***

سترګه

يوه ورځ سترګې وويل: زه له دې درو ور هاخوا په شنې لړې کې پوښل شوی غر وينم. آيا هغه ښايسته نه دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوږ واوړېدل او له لږ ځنډ فکر وروسته يې وويل: غر چېرته دی؟ زه خو د هغه غږ نه اورم.

بيا لاس وويل: زه د هغه د لمس او احساس کولو بې ځايه هڅې کوم. هېڅ غر مر نشته دی.

پوزې وويل: دلته هېڅ غر نشته ځکه چې زه يې بوی نه شم احساسولای. سترګې خپل پام بل خوا ته واړاوه او بيا درې واړو د سترګو په حيرانوونکو تصوراتو بحث پيل کړ.

ويې ويل: ښکاري چې سترګه لېونۍ شوې ده.

***

کيډۍ

يوې کيډۍ د سهار په وخت کې په خپل سيوري سترګې واچولې او ويې ويل چې: ((نن زما د سهارنۍ لپاره بايد يو اوښ را پيدا شي.))

کيډۍ ټول سهار د اوښ په لټه پسې سرګردانه - سرګردانه کړځېده، خو کله چې غرمه يې خپل سيوری بيا وليد نو ويې ويل: ((زما لپاره خو به يو موږک هم بس وي.))

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

لېونۍ اوبه

د وختونو خبره ده چې په يوه ښار کې چې نوم يې بربادي وو، يوه پاچا حکومت کاوه. دا پاچا ډېر زړور او هوښيار وو. د پاچا د زړورتيا له امله خلک ترې وېرېدل، خو بل خوا د هوښيارتيا له امله يې بيا مينه ورسره کوله.

د دې ښار په منځ کې يو کوهي وو چې اوبه يې يخې او د ملغلرو په څېر رنې وې. د ښار ټولو خلکو، بلکې په خپله پاچا او د دربار غړو هم له همدې کوهي څخه اوبه څښلې. ځکه چې له دې پرته په ښار کې بل کوهي نه وو. يوه شپه کله چې ټول خلک په خوارۍ خوب ويده وو، يوه کوډګره ښار ته راننوته او د عجيبه درملو اوه څاڅکي يې په کوهي کې واچول او ويې ويل: ((له دې وروسته هر څوک چې دا اوبه وڅښي لېونی کېږي به.))

په سبا ورځ پاچا او د هغه له وزيرانو پرته د ښار ټولو اوسېدونکو د کوهي اوبه وڅښلې او د کوډګرې له وړاندوينې سره سم ټول لېونيان شول.

په دې ورځ د ښار په کوڅو او بازارونو کې خلکو د يوه بل په غوږ کې همدا ويل چې زمونږ د پاچا او وزير اعظم ماغزه خراب شوي او مونږ د دې لېوني پاچا حکومت نه شو زغملای او بايد له تخته يې را وغورځوو.

کله چې مابنام شو نو پاچا د سرو زرو په يوه لوښي کې له دې کوهي څخه اوبه راوغوښتې کله چې اوبه راغلې، نو په خپله يې هم وڅښلې او بيا يې په وزير اعظم هم وڅښلې. د بربادي په ښار کې د خوښۍ ډبلې جوړې شوې، ځکه چې خلکو وليدل چې د دوی د پاچا او وزير اعظم دماغ بېرته ښه شوی دی.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړې ارادې

درې سړي په یوه قهوه خونه کې را یو ځای شول. په دوی کې یو ټوکر پلورونکی، یو نجار او دریم یې منجور (قبر کینونکی) وو.

ټوکر پلورونکي وویل: نن مې ډېر اعلی کفن په دوو اشرفیو پلورلی. راځئ، ټول ښه په مړه کېدې شراب وڅښو.

نجار وویل: ما نن ډېر غوره تابوت پلورلی دی، ځکه نو له شراب سره به شامي کباب هم وخورو.

منجور وویل: ما نن یوازې یو قبر کینلی دی، خو د مړي وارثانو ماته دوه چنده پیسې راکړې. راځئ، لږ کلاب جامن هم ورسره را وغواړو.

د شپې په قهوه خونه کې تر ډېرو مزې-چړچې روانې وې او درې واړو شراب، کباب او کلاجامن نوش جان کول، ځکه چې درې واړه خمار او خوشاله وو.

د هتۍ څښتن په خوښۍ خپلې ښځې ته کتل، ځکه چې د هغه ګیراکانو بې درېغه لګښتونه کول.

کله چې له قهوه خونې څخه راووتل، سپوږمۍ پورته شوې وه.

درې واړو پر سړک سندري ویلې، په لوړ غږ یې خبرې کولې او روان وو.

هتیوال او مېرمنه یې د قهوه خونې په دروازه کې ولاړ وو، هغوی ته یې کتل.

مېرمني یې وویل: دا خلک څومره ازاد، خوښ او خوشاله دي که دوی هره ورځ همداسې راشي، نو زمونږ زوی هېڅ اړتیا نه لري چې د شرابو په هتۍ کې سر وخوږوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکې مور پخپلو عوایدو ښې لورې زده کړې ور باندې کولای شو او یو لوی عالم ترې جوړېدای شي.

***

د وښو خلي وویل

د وښو یوه خلي خزان وهلې پانې ته وویل: ته د را غورځېدو پر وخت شور ماشور ولې جوړوې؟ ستا دې شور زما پسرلنی خوب را خراب کړی دی.

پانې په غوسه ورته وویل: اوو تیت ذاته، په پستې کې اوسېدونکی، له موسیقیت بې برخې او بدرنګه خلیه! چې په لوړو بادونو کې نه اوسې نو د راک په لی به څه پوه شې؟

له دې وروسته، خزان وهلې پانه په ځمکه ویده شوه او کله چې پسرلی راغی او سترګې یې پرانیستې، ویې لیدل چې اوس پخپله یو خلی ترې جوړ وو.

کله چې بیا خزان راغی او په دې خلي نورې پانې را وغورځېدې، نو ورو یې وویل: ((دا خزان وهلې پانې څومره شور کوي. زما خوږ خوب یې را خراب کړ.))

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه عالمان

په یوه ښار کې دوه عالمان اوسېدل چې په خپل منځ کې یې ډېر سخت اختلافات لرل او د یو بل په وړتیا او استعداد به یې رشخند واهه. په دوی کې یو دهري او بل خدای پرسته وو. یوه ورځ دواړه په بازار کې یو ځای شول او د خپلو خپلو پیروانو په شتون کې یې د خدای په موجودیت او عدم موجودیت بحث پیل کړ، له ساعتونو مناظرې وروسته له یو بله جلا شول.

په همدې مابنام دهري جومات ته لاړ او له خپلو تېرو ګناهونو د بښنې لپاره یې له خدای نه بښنه وغوښته.

دا بل عالم خپل کتابونه وسوځول، په دې چې دهري شوی وو.

***

د نېکۍ او بدۍ فرښته

د نېکۍ او بدۍ فرښتې د غره په څوکې سره یو ځای شوې.

د نېکۍ فرښتې وویل: اې وروره، سهار پخیر!

د بدۍ فرښته پټه خوله ولاړه وه.

د نېکۍ فرښتې وویل: نن ستا طبیعت راته ښه نه ښکاري؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بدۍ فرښتې وویل: له یوې مودې راهیسې خلک ستا کومان را باندې کوي. ستا په نوم راته غږ کوي او ستا په څېر چلند را سره کوي، دا خبره مې ډېره بده راځي.

د نېکۍ فرښتې وویل: خو په ما باندې بیا ستا کومان کوي او ستا په نوم راته غږ کوي.

د دې په اوږدو د بدۍ فرښتې د انسان په حماقت لعنت ووایه او والوته.

***

حضرت بایزید بسطامي رح اویهودي راهب

د بایزید هغه کیسه چې د یوې غیبي اشارې له مخې د یهودو په جامه کې د هغوی غونډې ته ورغلی وو؛ له ((روض الفائق)) سربېره د امام شافعي په نوموتي کتاب ((روضة الریاضین)) او د هغه په لنډیز کې هم راغلې ده. دا کیسه حضرت مولانا سید ابوالاعلی مودودي رحمه الله له عربي اردو ته ژباړلې چې پښتو ته هم له اردو څخه ژباړل شوې.

حضرت بایزید بسطامي رحمة الله علیه ته یوه ورځ په مراقبه کې امر وشو چې د یهودو جامې واغونده او سمعان سیمې ته لاړ شه او د یهودو په اختر کې کډون وکړه. حضرت بایزید رح لومړی خو له دې الهام نه وارخطا شو خو کله چې بیا بیا ځلې همدا ډول الهام ورته وشو نو د یهودو لباس یې په تن کړ او د اختر په ورځ یې سمعان ته تشریف یووړ.

کله چې ټول یهودان هلته راټول شول او د هغوی لوی لوی علما هم راغونډ شوو نو تر ټولو لوی راهب د وینا کولو لپاره پاڅېد. خو کله چې ودرېد، نو په وعظ کولو ونه توانېد او پر زړه یې یو خاص اغېز احساس کړ چې له املې یې ژبه له کاره ولوېده. کله چې تر ډېره پورې چوپ ولاړ وو نو خلکو شور او زوږ جوړ کړ او خلکو د دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چوپتیا علت ترې وپوښته. راهب ورته وویل چې: نن زموږ منځ ته کوم محمدي (ص) راننوتی دی، د هغه محمدي (ص) له امله زه تقریر نه شم کولای، په دې چې هغه زموږ د آزمویونکي په توګه راغلی.

کله چې کډونوالو دا خبره واورېده، نو یو ډول غوسه او خفکان جوړ شو او خلکو هغه راهب ته وویل چې موږ ته اجازه راکړئ چې ویې وژنو. راهب وویل چې پرته له کوم دلیل او برهان نه یې وژل په کار نه دي، بلکې لومړی د حجت د پوره کېدو لپاره خبرې ورسره وکړئ، له هغه وروسته یې بیا ووژنئ.

کله چې خلکو دا واورېدل نو د نوي راغلي کس په لټه کې شوو. راهب وویل اې محمدي زه تا ته ستا پیغمبر صلی الله علیه وسلم واسطه کوم چې هر چېرته ناست یې همالته ودرېږه، که دې موږ ډاډه کړو نو موږ به ستا اتباع وکړو؛ خو که تا د اسلام په اړه زموږ شکونه لرې کولای ونه شو، نو موږ به تا ووژنو. حضرت بایزید رح سمدستي پاڅېد. د کډونوالو منتظرې سترګې ارامه شوې. راهب وویل: اې محمدي! موږ له تا یو څو پوښتنې کوو، که تا هغه ځواب کړې نو موږ به ستا او ستا د دین پیروان شو که نه نو د همدې غونډې په مخکې به وژل کېږې. حضرت بایزید رح د پوښتنو اجازه ورکړه.

راهب: را وښیه هغه یو څه شی دی چې دوهم یې نشته ؟

حضرت بایزید رح: داسې یو چې دوهم یې نه وي هغه د الله تعالی ذات دی.

راهب: هغه دوه څه دي چې درېیم یې نشته ؟

حضرت بایزید رح: هغه دوه شپه او ورځ دي چې درېیم نه لري.

راهب: هغه درې څه شی دي چې څلورم یې نشته ؟

حضرت بایزید رح: عرش، کرسی او قلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راهب: هغه څلور راوښيه چې پنځم يې نشته.

حضرت بايزيد رح: تورات: انجيل، زبور، قرآن.

راهب: هغه شپارِ شيان څه دي چې اووم يې نشته؟

حضرت بايزيد رح: شپارِ ورځې دي چې ځمکه او آسمان پکې پيدا شوي.

راهب: داسې اوه شيان راوښيه چې اتم يې نه وي.

حضرت بايزيد رح: اوه آسمانونه.

راهب: داسې اته شيان راته ووايه چې نهم يې نه وي.

حضرت بايزيد رح: د عرش اوچتوونکې پرښتې.

راهب: هغه نهه شيان څه دي چې لسم نه لري؟

حضرت بايزيد رح: د حضرت صالح عليه الصلوة والسلام د قوم هغه نهه کلي چې فساد کوونکي پکې مېشت وو.

راهب: عشره کامله څه ده؟

حضرت بايزيد رح: هغه شخص چې د تمتع حج وکړي او د قربانۍ وس ونه لري، نو هغه ته پکار ده چې لس روژې ونيسي. د دې روژو، لس ورځو ته عشره کامله وايي.

راهب: هغه يوولس او دولس او ديارلس څه دي؟

حضرت بايزيد رح: د حضرت يوسف عليه السلام يوولس وروڼه، دولس مياشتې او حضرت يوسف عليه السلام په خوب کې ديارلس شيان د سجدې په حالت کې ليدلي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راهب: هغه کوم قوم دی چې دروغ یې وویل او جنت ته لاړ او هغه کوم خلک دي چې رښتیا یې وویل خو دوزخ ته لاړل؟

حضرت بایزید رح: د حضرت یوسف علیه اسلام وروڼو دروغ وویل خو جنت ته لاړل. یهود او نصارا د یو بل په دروغ ګڼلو کې رښتیني دي، خو هغوی به دوزخ ته ځي.

راهب: ستا په ټول بدن کې ستا د نوم ځای چېرته دی؟

حضرت بایزید رح: د هغه ځای ستا دوه غوږونه دي.

راهب: قسم د هغو بادونو چې ګرد الوځوي، بیا د هغو وربڅو چې پېټي اوچتوي، بیا د هغو کښتیو چې په نرمۍ چلېږي، بیا د هغو ملایکو چې له امر سره سم وېش ترسره کوي، د دې آیتونو تفسیر راته ووایه.

حضرت بایزید رح: له ((ذاریات)) نه مراد بادونه دي. له ((حاملات)) نه مراد له اوبو نه ډکې وربڅې دي. له ((جاریات)) او ((مقسمات)) نه مراد هغه پرښتې دي چې له یوه شعبانه تر بل شعبانه د انسانانو لپاره د رزق رسولو دنده ترسره کوي.

راهب: هغه څه شی دی چې د ساه اخیستلو نسبت ورته شوی خو روح نه لري؟

حضرت بایزید رح: هغه صادق سهار دی چې روح نه لري خو بیا هم تنفس پکې شته دی؛ والصبح اذا تنفس.

راهب: هغه څوارلس شیان څه دي چې له الله تعالی سره د خبرو کولو فضیلت ور په برخه دی؟

حضرت بایزید رح: اوه اسمانونه او اوه ځمکې.

راهب: هغه کوم قبر دی چې خپل مړی یې ورسره ګرځاوه؟

حضرت بایزید رح: د حضرت یونس علیه السلام کب.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راهب: هغه کومې اوبه دي چې نه له اسمانه را ورېدلې او نه له ځمکې را ایستل شوې؟

حضرت بایزید رح: حضرت سلیمان علیه السلام چې بلقیس ته کومې اوبه لېږلي وې، هغه د اسونو د خولو اوبه وې چې نه له اسمانه ورېدلې وې او نه له ځمکې راوتلې وې.

راهب: هغه څلور شیان راوښیه چې نه د مور له خېټې پیدا شوي او نه د پلار له شا نه تېر شوي؟

حضرت بایزید رح: د حضرت اسماعیل علیه السلام پسه. د حضرت صالح علیه السلام اوښه. حضرت آدم علیه اسلام او حوا علیها السلام.

راهب: هغه وینه چې تر ټولو مخکې په ځمکې وبهېده، د چا وه؟

حضرت بایزید رح: له ټولو نه مخکې د هابیل وینه وه چې د قابیل د قتل له امله په ځمکې وبهېده.

راهب: هغه څه شی دي چې خدای پیدا کړ او له پیدا کولو وروسته یې بېرته په خپله وپېره؟

حضرت بایزید رح: د مؤمن نفس چې خدای پیدا کړی او بیا یې په خپله اخیستی.

راهب: اې محمدي (ص)! هغه کوم غږ دی چې الله تعالی پیدا کړی او بیا یې د هغه بدي بیان کړې؟

حضرت بایزید رح: هغه د خره غږ دی.

راهب: هغه کوم مخلوق دی چې الله تعالی پیدا کړی او د هغه له لویوالي یې خلک وېرولي دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت بایزید رح: د ښځو چل او مکر.

راهب: هغه څه شی دی چې الله تعالی پیدا کړي او په خپله یې د هغه په هکله پوښتنه هم کړې؟

حضرت بایزید رح: د حضرت موسی علیه السلام عصا، چې خدای پیدا کړې او بیا یې په خپله د هغې اړوند پوښتنه هم کړې.

راهب: په ښځو کې تر ټولو غوره ښځې او په سیندونو کې تر ټولو غوره سیندونه کوم دي؟

حضرت بایزید رح: حضرت حوا (ع)، خدیجة الکبری (رض)، عایشه (رض)، آسیه (ع)، فاطمة (رض)، مریم (ع)؛ او په سیندونو کې غوره د جیحون، سیحون، دجله، فرات او نیل سیندونه دي.

راهب: تر ټولو غوره غرونه او غوره ژوي کوم دي؟

حضرت بایزید رح: په غرونو کې تر ټولو غوره غر د طور غر دی او په ژویو کې تر ټولو غوره ژوی اس دی.

راهب: ای محمدي(ص)! ووایه په دوولسو میاشتو کې تر ټولو غوره میاشت کومه یوه ده؟ او په شپو کې تر ټولو غوره شپه کومه ده؟ او د ((طامت)) کلمې تفسیر څه دی؟

حضرت بایزید رح: غوره میاشت د روژې میاشت ده، په شپو کې غوره شپه د قدر شپه ده او طامت د قیامت د ورځې نوم دی.

راهب: په یوه ونه کې دوولس ښاخونه دي، په هر ښاخ کې دوولس پانې او په هره پانه کې پنځه کلان دي، دوه کلان لمر ته دي او په درې کلانو سیوری غورېدلی، ووایه چې دا څه شی دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت بایزید رح: له وني مراد کال دی چې دولس میاشتې لري او هره میاشت دېرش ورځې لري. په هره ورځ کې پنځه ګلان یعنې د پنځه وخته لمنځونه، چې د ماسپښین او مازدیګر د لمر په رڼا یعنې د ورځې ترسره کېږي او د مابنام، ماخوستن او سهار درې لمنځونه په سیوري یعنې د لمر له لوېدو وروسته کېږي.

راهب: هغه څه شی دي چې کعبې ته ورسېده او د بیت الله طواف یې وکړ په داسې حال کې چې نه پکې روح شته او نه هم په هغه باندې حج فرض دی؟

حضرت بایزید رح: د حضرت نوح علیه السلام کښتۍ، کله چې د توپان په حالت کې دا کښتۍ عربو ته ورسېده نو د بیت الله طواف یې وکړ که څه هم بیت الله په اوبه کې ډوبه وو.

راهب: الله تعالی څو نبیان پیدا کړي؟ په هغو کې څو مرسل او څو نامرسل دي؟

حضرت بایزید رح: صحیح علم یې له الله تعالی سره دی خو داسې ښکاري چې یو لک او څلورویشت زره نبیان تېر شوي دي چې په هغو کې درې سوه او دیارلس مرسل او نور یې نامرسل دي.

راهب: هغه څلور شیان کوم دي چې اصل خو یې یو دی خو رنګ او خوند یې په خپلو کې توپیر لري؟

حضرت بایزید رح: دا څلور شیان سترګه، غوږ، پزه او خوله دي. د غوږ د اوبو خوند تریخ، د سترګې اوبه مالګیني، د خولې لاړې خوږې او د پزې د اوبو خوند تریو دی.

راهب: د نقیر، قطمیر او فتیل د کلمو تفسیر څرګند کړه.

حضرت بایزید رح: نقیر د خرما د زړي باندیني سپین رنګ ته وایي؛ قطمیر د زړي سپین پوستکی دی؛ فتیل د زړي په منځ کې سپین تار ته وایي.

راهب: د سبد او لبد کلمو تفسیر راته ووایه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت بایزید رح: د اوزې او پسه د وښتانو نوم دی.

راهب: ووایه هَم او رَم د چا نوم دی؟

حضرت بایزید رح: له حضرت آدم علیه السلام نه د مخکنیو امتونو نوم دی.

راهب: ووایه خر په خپل غږ کې څه وایي؟

حضرت بایزید رح: د مالیې په اخیستونکو دې د الله تعالی لعنت وي.

راهب: د سپي غږ څه شی دی؟

حضرت بایزید رح: په دوزخیانو دې د الله تعالی د غضب له مخې هلاکت راشي.

راهب: د غویي تسبیح څه ده؟

حضرت بایزید رح: د الله تعالی سپېځلتیا بیانوو او د هغه ستاینه هم سپېځلې ده.

راهب: اس د جنک په میدان کې څه وایي؟

حضرت بایزید رح: پاک دی هغه ذات چې هغه وخت زما ساتنه کوي چې خلک له یو بل سره مخبرې او په خپلو کې په جنک اخته کېږي.

راهب: د اوښ تسبیح راوښایه.

حضرت بایزید رح: زما لپاره الله تعالی بسنه کوي. د ساتنې او ملاتړ لپاره الله بسندویه دی.

راهب: د چونکښې تسبیح څه ده؟

حضرت بایزید رح: پاک دی هغه ذات چې په دښتو او بیابانونو کې یې عبادت کېږي او د خرابیو سموونکی دی.

راهب: د بلبل په خوږ غږ کې کوم آیت دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت بایزید رح: سبحان الله حین تمسون و حین تصبحون؛ ژباړه: نو د الله تسبیح کوئ کله چې مابنام کوئ او کله چې سهار کوئ.

راهب: هغه څه شی دی چې الله تعالی وحي ور لېږلې، خو نه هغه انسان دی، نه پېری او نه پرښته ؟

حضرت بایزید رح: د شاتو مچی.

له دې نه وروسته حضرت ابو یزید رحمة الله علیه وفرمایل که کومه بله پوښتنه دې وي نو ووایه، خو راهب نټه وکړه او ویې ویل چې بله کومه پوښتنه نه لرم. نو حضرت ابو یزید (رح) وفرمایل اوس زه غواړم له تا یوه پوښتنه وکړم: اې راهبه! ته له آسماني کتابونو خبر یې، یوازې یوه خبره راته وکړه چې د آسمان او د جنت کلي څه شی ده ؟

راهب د دې پوښتنې په اوږدو حیرانه شو. حضرت ابو یزید د کډونوالو پام ځانته ور واړاوه او ویې ویل چې ما د دومره پوښتنو ځواب ورکړ خو ستاسې راهب د یوې پوښتنې له ځوابولو هم مخ اړوي. راهب چې دا واوږدل نو ویې ویل چې زه د ځواب در کولو لپاره چمتو یم؛ خو وېرېږم چې شته خلک به زما خبره ونه مني. کله چې کډونوالو دا خبره واوږده، نو ویې ویل چې مور به هېڅکله هم ستا مخالفت ونه کړو. که کومه حق خبره وي، نو څرګنده یې کړه. مور یې د منلو لپاره چمتو یو، ته زمور مشر یې، مور ستا اطاعت کوونکي یو، که کوم هدایت زمور لپاره کټور وي، نو په څرګند ډول یې وړاندې کړه. راهب وویل چې رښتیا خبره دا ده چې د جنت کلي لا اله الا الله محمد رسول الله ده.

کډونوالو چې د راهب له خولې دا الفاظ واوږدل، نو ټولو د مسلمانېدو اعلان وکړ. د یهودیت ټولې نښې له منځه یو وړل شوې او د حضرت بایزید رحمة الله علیه په لاسونو ټول خلک په اسلام سر لوړي شوو. حضرت بایزید بسطامي (رح) ته الهام

(c) ketabton.com: The Digital Library

وشو چې تا زمور لپاره د يهوديت جامې اغوستې وې، مور ستا د دې اطاعت په بدل کې ستا له امله سلګونه خلک په اسلام کې داخل کړو.

***

د حضرت بايزيد بسطامي رح ځينې کيسې

(۱)

کله چې بايزيد (رح) خبر کړی شو، نو د علي مور يې چې د احمد خضرويه رح ښځه وه، زيارت ته راغله. کله چې له زيارت نه اوزګاره شوه نو ويې ويل: تاسو پوهېږئ چې بايزيد (رح) څوک وو؟ خلکو وويل چې: تاسې تر مور ښه پوهېږئ.

هغې وويل: يوه شپه ما د کعبې طواف کاوه او د يو څه ځنډ لپاره کېناستم او ويده شوم. په خوب کې مې وليدل چې پرښتو زه آسمان ته يو وړم. ما تر عرش لاندې يوه دښته وليده چې اوږدوالي او پلنوالي يې هېڅ حد نه لاره، هغه ټوله دښته له ګلانو ډکه وه او د هر ګل په پاڼې ليکل شوي وو: بايزيد رح ولي الله دی.

شيخ ابوسعيد ابو الخير د بايزيد رح زيارت ته راغی، نو ويې فرمايل دا هغه ځای دی چې په ټوله دنيا کې چې د چا کوم شی ورک شي، هغه دې يې دلته ولټوي.

(۲)

علامه محمد اقبال رحمه الله د بايزيد په اړه فرمايي:

دور ها بايد که تا يک مرد حق پيدا شود بايزيد اندر خراسان يا اويس اندر قرن

(۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

علامه اقبال رح هغه خبره په خپل یوه شعر کې راوړې ده چې د حضرت بایزید رح د سنتو د اتباع حال دا وو چې ټول ژوند یې ختکی له دې امله ونه خوړ چې له احادیثو دا خبره ور ثابته نه شوه چې پیغمبر صلی الله علیه وسلم ختکی په څه ډول خوړلی. همدا کلمات د لاندیني شعر ژباړه ده:

کامل بسطام در تقلید فرد　　اجتناب از خوردن خربوزه کرد

(۴)

بایزید به د شپې څلور رکعته لمونځ وکړ بیا به یې سلام وګرځاوه او وبه یې ویل دا لمونځ د قبلېدو وړ نه دی. بیا به یې څلور رکعته لمونځ وکړ، بیا به یې همدا وویل چې دا لمونځ د قبلېدو وړ نه وو، تر دې چې په همدې ډول به شپه پای ته ورسېده او سهار به یې الله تعالی ته زاری کولې چې ما ستا په وړاندې د ښه لمانځه ډېره هڅه وکړه خو پکې پاتې راغلم. په دې چې څنګه چې زه یم، هماغسې مې لمونځ هم دی، د همدې لپاره ما په خپلو لمونځ کوونکو بندګانو کې وشمېره.

(۵)

د یوه جومات امام له بایزید رح نه وپوښتل چې تاسې کار خو نه کوئ نو بیا خورئ او څښئ له کومه ځایه. بایزید وفرمایل لومړی ما پرېږده چې هغه لمونځ چې همدا اوس مې په تا پسې وکړ، هغه ښېرته را وګرځوم، ځکه چې کوم څوک چې خپل رازق نه پېژني، د هغه تر شا لمونځ نه صحیح کېږي.

همداسې یو کس ته بایزید وفرمایل چې: کوم خدای چې سپي، پیشو او حیواناتو ته روزي ورکوي، نو آیا هغه بایزید ته رزق نه شي ورکولای؟ دغه راز یوه شخص ترې وپوښتل چې: تاسې ته رزق له کومه راځي؟

ویې فرمایل: که دا رزق نه وای، نو له اسمانه به مو نازل کړی وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۶)

بایزید رح فرمایي چې: یو ځلې د دجلې سیند ته ور نږدې شوم، نو اوبه له ډېره جوشه زما هرکلي ته را پورته شوې؛ خو ما ورته وویل چې ستا دا ښه راغلاست به ما د ذرې هومره هم کبرجن نه کړي او زه خپل دېرش کلن ریاضت د تکبر له امله نه شم ضایع کولای، ځکه چې زه د کرم غوښتونکی یم نه د کرامت.

(۷)

وایي چې په سیند کې یو لړم د ډوبېدو په حال کې وو، نو بایزید له سینده را وایست خو لړم وچیچه. هغه لړم درې ځلې په سین کې ولوېد او بایزید رح هر ځل هغه را وایست او هغه لړم درې واړه واره بایزید رح وچیچه. یو شخص چې نږدې ولاړ وو ویې ویل: تاسې ډېر عجیب یاستئ، هغه تاسې چیچي او تاسې بیا هم په هغه رحم کوئ. نو ویې فرمایل چې که هغه له بدیٰ څخه نه منع کړې، نو زه له نېکیٰ کولو څخه ولې را وګرځم؟

(۸)

مولانای روم رحمة الله تعالی علیه د حضرت بایزید بسطامي رح د وخت یوه کیسه بیانوي چې یوه مسلمان یوه یهودي ته د اسلام دعوت ورکړ. یهودي ورته وویل چې د کوم اسلام لور ته مې غواړې؟ که د بایزید بسطامي رح اسلام وي، نو هغه زما له وس او توانه ډېر اوچت دی چې د لاسته راوړو کوښښ یې زما د وس خبره نه ده او که اسلام هماغه دی چې ته یې عملي ببلکه یې نو ستا په پرتله زما په څېر یو عادي انسان هم غوره دی. ستا اعمال خو داسې دي چې که کوم کس د اسلام خواته مایل هم وي، ستا په لیدو به یې له اسلام نه کرکه وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹)

یوه ورځ یوه شخص د بایزید رح لپاره یو څه منې راوړې. بایزید بسطامي رح یوه منه را واخیسته او ویې موسل او بیا یې ټولې منې په ناستو خلکو ووېشلې او بیا یې وفرمایل چې که زه د خپل نفس غوښتنې پوره کړم، نو پر هغه به مال برلاسی شي. فرمایي: څوک چې د خپل نفس غوښتنه پوره کړي، د هغه په عمل کې به تنبلي او سستي را پیدا شي.

(۱۰)

یو ځلې حضرت بایزید رح د خپل نفس جایزه واخیسته نو ډېر چاغ یې وموند. بایزید وفرمایل: اې نفسه! زه خو په تا ډېر کم خورم، څښم او ستا هېڅ غوښتنه نه پوره کوم، نو بیا څنګه دومره چاغ شوی یې؟ هغه ځواب ورکړ چې: د هغه درناوي له امله چې تاته یې درکوي. ویې پوښتل کوم درناوی؟ نفس ورته وویل: کله چې ته بازار ته ځې نو ټول خلک تا ته ودرېږي او ستا لاسونه ښکلوي، بس زه هم په همدې خپل کار وباسم.

بایزید رح وفرمایل: ښه دا خبره ده، نو د روژې په میاشت کې یې د بازار په منځ کې دوډۍ ژوول پیل کړل. د بایزید رح د دې کار له امله خلک ورځخه بدګمانه شوو او له هغه یې کرکه وشوه. اوس چې بایزید رح خپل نفس ته وکتل، نو ډېر ډنګر شوی وو.

(۱۱)

بایزید رح فرمایي چې: ما درې کاله مجاهده وکړه، خو علم او په هغه باندې له عمل کولو څخه مې هېڅ شی هم زیات سخت ونه موندل. دغه راز فرمایي چې: که ووینئ چې یو کس په هوا کې الوځي، نو د هغه په دې کرامت مه غولېږئ تر څو چې ونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورئ چې هغه په اوامرو و نواهيو، د الله تعالی د حدودو په ساتنه او د شريعت په عملي کولو کې څنګه دی؟

***

د پيغمبر ص ځانګړنې

علامه عبدالرؤف مناوي (متوفي ۱۰۰۳هـ) ليکي چې د پيغمبر صلی الله عليه وسلم له بې شمېره ځانګړنو څخه يوه ځانګړنه دا هم ده چې الله تعالی په قرآن کريم کې د نبي کريم ص هر يو غړی مبارک ښل ښل ياد کړی دی.

الف) د پيغمبر ص د څېرې مبارکې په اړه ارشاد دی: قد نری تقلب وجهک.

ب) د سترګو په اړه يې راځي: ولا تمدن عينيک.

ج) او د ژبې مبارکې په اړه يې ارشاد دی: فانما يسرناه بلسانک.

او لاس او څټ مبارک دواړه يو ځای ياد شوي: ولا تجعل يدک مغلولة الی عنقک.

د) په همدې ډول د سينې او ملا يادونه په الم نشرح سورت کې يو ځای شوې ده: الم نشرح لک صدرک ووضعنا عنک وزرک الذی انقض ظهرک.

ه) مبارک زړه يې په دې آيت کې ياد شوی: نزل به الروح الامين علی قلبک.

د عربو حريص

مفتي محمد تقي عثماني حفظه الله په خپل کتاب ((تراشې)) کې ليکي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

په عربو کې اشعب نومي یو شخص (متوفي ۱۵۴هـ) د خپل حرص له امله ډېر زیات مشهور وو، تر دې چې لقب یې هم طامع یعنې حریص مشهور شوی وو او د حرص او لالچ په اړه بیخي یو متل ګرځېدلی وو. هر کله به چې د کوم شخص په اړه ویل کېدل چې هغه ډېر حریص دی نو وایي چې: هغه د خپل وخت اشعب دی. یا پلانکی خو له اشعب نه هم ور تېر دی. په عربي ژبه کې مې دا جملې ډېرې اورېدلې وې. خو د خطیب رح په کتاب ((د بغداد تاریخ)) کې د هغه یو څو کیسې راغلې چې د طبیعت د تازه کېدو لپاره یې دلته راوړو:

الف-: اصمعي رح وایي چې یوه ورځ ماشومان په اشعب پسې شول او ځوراوه یې، اشعب یې پر وراندې بې وسه شو، نو ماشومانو ته یې وویل: ((هله، لاړ شئ، سالم بن عبدالله خرماوې وېشي.))

ماشومانو چې دا واورېدل نو د حضرت سالم رح د کور لور ته یې ور منډې کړې. اشعب چې دا ولیدل نو په خپله یې د ماشومانو تر شا منډه پیل کړه چې څوک خبر دي؛ کېدای شي دا خبره رښتیا وي او سالم رح به په رښتیا هم خرماوې وېشي.

ب-: ضحاک وایي چې حریص اشعب د یو څو خلکو تر څنګ تېر شو چې د سودا د خرڅولو کڅوړې یې جوړولې. اشعب ورته وویل: لږ لویې لویې یې جوړې کړئ!

هغوی وپوښتل چې: هغه ولې؟

اشعب ورته وویل: کېدای شي چې کوم څوک په همدې کڅوړو کې زما لپاره کومه ډالۍ راوړي!

ج-: اشعب بیا په خپله وایي چې: کله به مې چې په کومه جنازه کې ګډون وکړ او هلته به مې دوه سړي په خپلو کې په خبرو ولیدل، نو تل به مې همدا احساسوله چې کېدای شي مړي به زما لپاره کوم وصیت کړی وي او دوی به په هماغه اړه خبرې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ماشوم امر کول

علامه طاهر بن عبدالرشید بخاري رح ليکلي دي چې هر پلار ته پکار ده چې کله په خپل زوی امر کوي نو د صريحو الفاظو پر ځای دې داسې ووايي چې:

((زويه، که هغه فلانی کار وکړې نو ښه به وي.))

په دې چې که صراحتاً امر وکړي او مثلا وايي چې: ((داسې وکړه!)) او زوی د کوم علت له مخې هغه کار ونه کړي، نو هغه به د مور و پلار د نافرمانۍ له امله په کبيره ګناه اخته شي. حال دا چې په لومړي صورت کې دا وېره نشته.

***

په عادي خبرو کې د قرآن کريم آيتونه

حضرت عبدالله بن مبارک رح فرمايي چې: زه يو ځلې حج ته لاړم، په لاره کې مې يوه زړه ښځه ناسته وليده چې د وړيو کميس يې اغوستی وو او د وړيو څادر يې په ځان کړی وو، ما سلام پرې واچاو، نو هغې ځواب راکړ: سلامٌ قولا من رب رحيم.

ما وپوښتل: الله تعالی دې پر تا رحم وکړي، ته دلته څه کوې؟

ويې ويل: من يضلل الله فلا هادی له؛ ژباړه: څوک چې الله بې لارې کړي، هغه لره هېڅ لارښود نه وي.

زه پوه شوم چې لاره ترې غلطه شوې. له همدې مې ترې وپوښتل: چېرته ځې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویې ویل: سبحن الذی اسرای بعبده لیلا من المسجد الحرام الی المسجد الاقصی؛

ژباړه: پاک دی هغه ذات چې خپل بنده یې د شپې له مسجد الحرام نه مسجد الاقصی ته وې وړ.

زه پوه شوم چې حج یې کړی او غواړي بیت المقدس ته لاړه شي. ومې پوښتل: له کوم وخت راهیسې دلته ناسته یې؟

ویې ویل: ثلث لیال سویا؛ **ژباړه: پوره درې ورځې.**

ما وویل: له تاسره خو د خوراک هم څه نشته، خورې څه؟

ځواب یې راکړ: هو یطعمنی ویسقین؛ **ژباړه: هغه الله په ما خوري او څښي.**

ما وپوښتل: اودس په څه شي کوې؟

ویې ویل: فیتمموا صعیدا طیبا؛ **ژباړه: په پاکې خاورې تیمم وکړئ.**

ما وویل: له ما سره د خوراک یو څه شته، خورې یې؟

ځواب یې راکړ: اتمو الصیام الی الیل؛ **ژباړه: تر شپې پورې روژې بشپړې کړئ.**

ما وویل: دا خو د روژې میاشت نه ده.

ویې ویل: ومن تطوع خیرا فان الله شاکر علیم؛ **ژباړه: او کوم څوک چې په نېکۍ کې زیادت وکړي، نو الله تعالی شکر کوونکی او پوهېدونکی دی.**

ما وویل: د سفر په حالت کې خو فرض روژه پرېښودل هم روا ده.

ویې ویل: وان تصوموا خیر لکم ان کنتم تعلمون؛ **ژباړه: که تاسې پوهېږئ نو روژه نیول زیات غوره دي.**

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې ویل: ته زما غوندې ولې خبرې نه کوې؟

ځواب مې ترلاسه کړ: ما یلفظ من قول الا لدیه رقیب عتید؛ ژباړه: انسان چې کومه خبره کوي، د هغه لپاره یوه ساتونکې پرښته وي.

ما وپوښتل: ته له کومې قبیلې څخه یې؟

ویې ویل: لاتقف ما لیس لک به علم؛ ژباړه: او په هغه څه پسې مه کېږه چې تاته یې پوهه نه وي.

ومې ویل: وبښه له ما تېروتنه وشوه.

ویې ویل: لاتثریب علیکم الیوم یغفرالله لکم؛ ژباړه: نن پر تاسو کومه پړه نشته، الله دې بخښنه درته وکړي.

ومې ویل: که غواړې زما پر اوښې سپره شه او له خپلې قافلې سره یو ځای شه.

ویې ویل: وما تفعلوا من خیر یعلمه الله؛ ژباړه: تاسې چې هره نېکي کوئ، الله پرې پوه دی.

خپله اوښه مې کښوله، خو هغې له سپرېدو مخکې وویل: قل للمومنین یغضوا من ابصارهم؛ ژباړه: مؤمنانو ته ووایه چې خپلې سترګې ښکته کړي.

ما خپل سترګې ښکته کړې او هغې ته مې وویل: سپره شه.

خو کله چې هغه سپره شوه نو ناڅاپه اوښه وتښتېده او په دې اړ و دور کې د هغې جامې ځیرې شوې، پر دې کار هغې وویل: ما اصابکم من مصیبة فبما کسبت ایدیکم؛ ژباړه: تاسې ته چې هر مصیبت رسېږي هغه ستاسې د اعمالو له امله وي.

ومې ویل: لږ ودرېږه چې زه اوښه وترم، بیا پرې سپره شه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې وویل: ففهمناها سلیمن؛ ژباړه: مور د دې مسئلې حل سلیمان (علیه السلام) ته ور وښود.

ما اوښه وتړله او هغې ته مې وویل: اوس پرې سپره شه. هغه سپره شوه او دا آیت یې ولوست: سبحان الذی سخرلنا هذا وما کنا له مقرنین وانا الی ربنا لمنقلبون؛ ژباړه: پاک دی هغه ذات چې زمور لپاره یې دا سورلۍ اېل کړه او مور یې (رام) کوونکي نه وو او بې شکه چې مور تول خپل پروردګار ته ورګرځېدونکي یو.

ما د اوښې پرې ونیو او روان شوم. ما دېرې تېزې مندې وهلې او ورسره مې په زوره زوره چیغو باندې اوښه هم وېروله. د دې په لیدو هغې وویل: واقصد فی مشیک واغضض من صوتک؛ ژباړه: او په خپل تګ کې له اعتدال نه کار واخله او خپل غږ دې تیت کړه.

اوس زه ورو ورو روان شوم او یو څه اشعار مې زمزمه کول پیل کړو، په دې باندې هغې وویل: فاقرءوا ما تیسر من القران؛ ژباړه: نو چې څه درته اسانه وي هماغومره ترې لولئ.

ما وویل: ته د الله تعالی له خوا په دېرو نېکیو نازول شوې یې.

ویې ویل: وما یذکر الا اولوالالباب؛ ژباړه: او له دې یوازې د عقل څښتنان پند اخلي.

له یو څه چوپتیا وروسته مې وپوښتل: مېړه لرې؟

ویې ویل: لا تسألوا عن اشیاء ان تبدلکم تسوکم؛ ژباړه: د داسې شیانو په اړه پوښتنه مه کوئ چې که پر تاسې ښکاره شي، په تاسې بد ولګي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس زه پته خوله شوم او تر څو چې قافله را ونه رسېده، هېڅ خبره مې هم ورسره ونه کړه. قافله نږدې راغله نو ورته مې وویل: دا ده قافله راغله، په دې کې ستا خپل څوک دي؟

ویې ویل: المال والبنون زينة الحيوة الدنيا؛ ژباړه: مال او زامن د دنیوي ژوند ښکلاوې دي.

زه پوه شوم چې په قافله کې یې زامن شته دي. ومې پوښتل: په دې قافلې کې د هغوی څه کار وو؟

ویې ویل: وعلمت وبالنجم هم يهتدون؛ ژباړه: او (پیدا کړې یې دي) علامې او په ستورو سره (هم) دوی لار مومي.

زه پوه شوم چې د دې زامن د قافلې لارښوونکي دي، نو خپمو ته مې نږدې ور وسته او ومې پوښتل: دا دی خپمې راغلې، اوس ووایه ستا (زامن) څوک دي؟

ویې ویل: واتخذالله ابراهيم خليلا... وكلم الله موسى تكليما... يا يحيى خذالكتب بقوة.

نو غږ مې وکړ: اې ابراهیمه، اې موسی، اې یحیی! نو لږ ځنډ وروسته څو ځوانان چې د سپورمۍ غوندې ښایسته وو، زما مخې ته راغلل.

کله چې مور ټول په ډډه زره کښناستو نو ښځې خپلو زامنو ته وویل: فابعثوا احدكم بورقكم هذه الى المدينة فلينظرو ايها ازكى طعاما فلياتكم برزق منه؛ ژباړه: خو یو کس مو لګه دغو سپینو روپیو سره بنار ته واستوئ چې وګوري کوم یوه سره ښه پاک خواړه دي نو بیا دې لګه هماغه نه څه خواړه درته راوړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله یې چې خبره واورېده، نو یو ځوان لاړ او یو څخه خواړه یې راوړل، هغه خواړه زما مخې ته هم کېښودل شو: كلوا واشربو هنيا بما اسلفتم فى الايام الخالية؛ ژباړه: خورئ، څښئ (ښه) په خوند سره، دهغو عملونو په بدله کې چې په تېرو ورځو کې مو وړاندې لېږلي وو.

نور مې حوصله تنکه شوه او هلکانو ته مې وویل: ستاسې خواړه دې پر ما حرام وي، تر څو پورې چې د دې ښځې حقیقت را ونه ښایئ.

هلکانو وویل چې: زمونږ د مور له څلوېښت کلو راهیسې همدا حال دی، له څلوېښتو کلو راهیسې یې له قرآني آیاتو پرته بله جمله نه ده ویلې. او دا بندیز یې پر ځان له دې کبله لګولی دی چې داسې نه له ژبې یې کومه ناروا یا ناوړه خبره وشي چې د الله تعالی د خفګان سبب شي.

ما وویل: ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء والله ذوالفضل العظیم.

***

په کنایه پوهېدل

کتاب: تراشې

حضرت قیس بن سعد بن عباده رض معروف صحابي دی او تر اوږدې مودې پورې د مصر والي وو. موسی بن عقبه رح فرمایي چې یوه ورځ یوه زړه ښځه هغه ته راغله او ویې ویل: زه شکایت لرم چې زما په کور کې مېرمیان او چینجیان ډېر کم دي.

حضرت قیس وفرمایل چې: څومره ښه کنایه وه، د دې کور له ډوډۍ، غوښې، غوړو او خرماوو ور ډک کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

***

په لما نڅه کې هېر شوی ځای ور یاد شو

کتاب: تراشې

یو ځلې یو شخص امام ابو حنیفه رح ته راغی او ویې ویل چې ډېره موده وشوه، ما خپل مال یو ځای خښ کړی وو، اوس مې هغه ځای په یاد نه دی، کومه لاره را وښایئ.

امام صاحب ورته وویل چې دا د فقهې کومه خبره نه ده، خو یوه لاره به دروښیم، کور ته لاړ شه او نن ټوله شپه لمونځ وکړه، هیله ده چې ان شاء الله هغه ځای به در په یاد شي.

هغه کس لاړ. لا تر اوسه د شپې څلورمه برخه تېره شوې وه چې هغه ځای ور یاد شو. نوموړی کس راغی او امام ابو حنیفه رح ته یې دا خبره وکړه. نو هغه مبارک ورته وفرمایل چې: زما فکر هم همدا وو چې شیطان به تا ټوله شپه لمونځ کولو ته پرې نه ږدي، خو تا ته په کار وو چې د ځای له یادېدو وروسته دې هم ټوله شپه لمونځ کړی وای او په دې ډول به دې د الله تعالی شکر پر ځای کړی وو.

***

د اما ابو حنیفه خوب

کتاب: تراشې

په څلور رکعته لمونځ کې کله چې په دوهم رکعت کې کېنې نو یوازې التحیات ویل کېږي، درود نه لوستل کېږي. د امام ابو حنیفه مسلک دا دی چې که کوم شخص

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تېروتنې سره د دوهم رکعت په ناسته کې له التحیات وروسته تر اللهم صلی علی محمد پورې ولولي، نو پر هغه د سهوې سجده واجبېږي.

په همدې اړوند د امام صاحب یوه کیسه ده او هغه دا چې یو ځلې امام صاحب په خوب کې نبي کریم صلی الله علیه وسلم ولید، پیغمبر ص ترې وپوښتل چې: کوم شخص چې پر ما درود لولي، ته پر هغه د سهوې سجده څنګه واجبولای شې؟

امام ابو حنیفه رح ځواک ورکړ چې: د دې لپاره چې هغه پر تاسې په هېره کې درود لوستی دی.

پیغمبر ص د امام صاحب دا ځواب خوښ کړ. (البحر الرائق، ص ۱۰۵، ج ۲)

***

د خدای قدرت

کتاب: تراشې

جان ولیم کلاټس نومیالی مقاله لیکونکی لیکي چې: د ګل یو خاص ډول دی چې (Jack in the pulpoint) نومېږي. په دې بوټي کې د ګلانو غوټۍ دوه ډوله وي: نر او ماده. په دې بوټي کې وړې وړې پیالې ته ورته نباتي کړۍ وي او د همدې کړیو په منځ کې ګلان وده کوي او دباندې راوځي. د نورو بوټو په څېر په دې کې هم د ګلانو وده د نر او مادې له یو ځای کېدو څخه کېږي، خو په دې بوټو کې د القاح یو عجیب او نادر نظام وجود لري. دلته نر او ماده نېغ په نېغه نه یو ځای کېږي بلکې دا القا د ډېرو وړو مچیو له لارې سرته رسېږي. هغه داسې چې د بوټي نباتي کړۍ له پورته نه پراخې وي خو د دننه له خوا تنګې وي. وړه مچۍ د نر بوټي په دې کړیو کې ننوتل غواړي، خو کله چې منځ ته ورسېږي هلته ونښلي. یو خو له وراندې څخه لا لاره تنګه وي، بله دا چې څنګه مچۍ د کوم نر بوټي کړۍ ته ور ننوځي، د هغه کړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پورتنۍ برخه کې د موم غوندې مواد د دننه لور ته ښوېدل پیل شي چې د کړۍ دېوالونه پرې وتړل شي. اوس دا مچۍ نه د مخته تګ لاره لري او نه هم د شاته تګ، د همدې لپاره هغه په خپل ځای کې د لېونتوب په حالت کې تاوېږي راتاوېږي. د دې لېونۍ تاوېدا له امله د بوټي تناسلي ذرې د مچۍ په بدن پورې ونښلي. او څنګه چې دا کار بشپړ شي نو د کړۍ له پورتنۍ برخې نه موم ته ورته موادو راوتل ودرېږي. د موم له امله د بوټي پورتنۍ برخه یو څه سخته شوې وي، خو له یو څه کوښښ وروسته مچۍ دباندې را ووځي.

له دې وروسته همدا مچۍ د کوم ماده بوټي کړۍ ته په هماغه ډول ور ننوځي، خو د ښځینه بوټي په حلقو کې دا خاصیت دی چې هغه مچۍ له ور ننوتو وروسته دباندې را وتو ته نه پرېږدي، مچې چې دننه لاړه شي نو د تل لپاره همالته بندي شي، تر دې چې مرګ ورته راشي، له مړینې یو څه وخت مخکې هغه د دباندې را وتلو وروستۍ هلې ځلې کوي، په دې کې هغه د نر بوټي تناسلي ذرات ښځینه بوټي ته انتقال کړي او د تناسل دا عمل بشپړ شي.

دا یوه عجیبه معامله ده چې د نر بوټي حلقه لومړی مچۍ ته د ورننوتو موقع ورکوي، بیا هغه راګیره کړي او وروسته بیا د وتلو موقع هم ورکوي. د دې پر عکس ښځینه بوټی یې له ګیرولو وروسته د وتلو موقع نه ورکوي. فتبارک الله احسن الخالقین.

مضمون نګار د دې پېښې له بیانولو وروسته لیکي:

((آیا دا ټولې نښې د الله تعالی په وجود دلالت نه کوي؟ زمور د عقلونو لپاره دا تصور کول بیخي ستونزمنه ده چې دا عجیب او غریب نظام یوازې یوه حادثاتي کارنامه ده. دا منل حتمي دي چې دا ټول د مستحکم پلان او د بشپړ قدرت پایله ده. (الله یتجلی فی عصر العلم ص ۵۱)

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځینوو صحابوو له خوا ازاد شوي بندیان

کتاب: تراشې

نواب صدیق حسن خان صاحب رحمة الله علیه د النجم الوهاج په حواله د ځینو صحابوو له لوري د آزاد شویو غلامانو شمېر په لاندې ډول را اخیستی دی:

نوم	د بندیانو شمېر
حضرت عایشه رض	۶۹
حضرت عباس	۷۰
حضرت حکیم بن حزام رض	۱۰۰
حضرت عبدالله بن عمر رض	۱۰۰۰
حضرت عثمان غني رض	۲۰
حضرت ذوالکلاع حمیری رض	۸۰۰۰
حضرت عبدالرحمن بن عوف رض	۳۰،۰۰۰ (یوازې په یوه ورځ کې)

له دې په ډاګه کېږي چې یوازې اوو صحابوو ۳۹ زره ۲ سوه ۵۹ مریبان خوشی کړي او ښکاره ده چې د نورو زرګونو صحابوو ازاد کړي غلامان په دې لړلیک کې شامل نه دي.

***

ځیرکتیا

د قاضي ایاس په اړه ابراهیم بن عرزوق بصري رح بیانوي چې: مخکې له دې چې ایاس بن معاویه رح قاضي شي، یوه ورځ مور ورسره ناست وو. په دې وخت کې یو کس راغی او مخامخ په یوه لور ځای کېنوست او لارویانو ته یې ځیر ځیر کتل پیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل. لږ ځنډ وروسته، هغه سړی له خپل ځایه را پورته شو او په یوه لاروي پسې ورغی. او د هغه ځېرې ته له کتلو وروسته بېرته راغی او په خپل پخواني ځای کېنوست. ایاس بن معاویه رح هغه ته وکتل او ویې ویل: ووایئ دا سړی څه غواړي؟

خلکو وویل: تاسې یې ووایئ؟

ایاس بن معاویه رح: دا سړی ماشومانو ته درس ورکوي او په یوه سترکه ړوند غلام یې ورک شوی دی، د هغه په لټون پسې راوتی دی.

د نومورې پر دې خبره له مورِ نه یو کس پاځېد او له هغه سړي یې پوښتنه وکړه: تاسې د څه شي په لټه کې یاست؟

هغه وویل: زما یو غلام ورک شوی دی، د هغه په لټه کې یم.

ترې ویې پوښتل: هغه غلام څنګه وو؟ هغه د خپل غلام ډېرې ځانګړنې وښودې او په آخر کې یې وویل چې یوه سترکه یې هم نشته.

ویې پوښتل: ستا دنده څه ده؟

ویې ویل: ماشومانو ته درس ورکوم.

مورِ حیرانه شوو او له ایاس رح نه مو وپوښتل چې: تاسې په دې ټولو خبرو څنګه پوه شوئ؟

ایاس بن معاویه رح وفرمایل: کله چې دا شخص دلته راغی، نو ومې لیدل چې دی د ځان لپاره د یوه مناسب ځای په لټه کې وو. او په پای کې یې داسې ځای وټاکه چې په دې ساحه کې تر ټولو لوړ وو. ما د ده حالت ته چې وکتل نو د شاهي کورنۍ غړی راته ښکاره نه شو. نو ما فکر وکړ چې داسې بل څوک کېدای شي چې د پاچاهانو غوندې ناسته یې خوښېږي؟ له دې چورت وروسته مې فکر ته راغلل چې دا خوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوازې د ماشومانو په ښوونکي کې وي. له دې نه پوه شوم چې دا شخص ښوونکی دی.

مور وپوښتل: او د غلام په کیسې څنګه پوه شوئ؟

ایاس رح ځواب ورکړ: په همدې وخت کې دې کس د یوه معمولي حیثیت لرونکي داسې لاروي د څېرې په لیدو پسې ورغی چې یوه سترګه یې نه وه. نو پوه شوم چې دی خپل غلام لټوي او غلام یې هم په یوه سترګه ړوند دی.

***

امام ابو حنیفه رح او یو اعرابي

یحیی بن جعفر رح فرمایي چې: امام ابو حنیفه رح ماته خپله یوه کیسه وکړه. امام رح فرمایي چې: یو ځلې مې په دښته کې اوبو ته ډېره سخته اړتیا شوه. یو اعرابي راغی. له هغه سره د اوبو یوه کوزه وه. له هغه نه مې اوبه وغوښتې، خو هغه د اوبو له راکولو انکار وکړ او ویې ویل چې په پنځو درهمو یې درباندې پلورم. ما پنځه درهمه ورکړل او کوزه مې ترې واخیسته.

بیا مې هغه ته وویل چې: د وربشو ډوډۍ ته دې زړه کېږي؟

هغه وویل: راوړه.

ما هغه ډوډۍ ورته ورکړه چې د زیتون په غوړیو ښه غوړه شوې وه. هغه ښه په مړه نس وخوړه. دا ځل هغه ترې شو.

راته ویې ویل چې: یوه پیاله اوبه راکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ورته وویل چې: په پنځه درهمه یې درکوم، له هغه نه یې په کم نرخ نه درکوم او په دې دول هغه اړ شو چې زما پنځه درهمه بېرته راکړي. (کتاب الاذکیا ابن جوزی ۱۱۰)

***

پای

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library